

20

**Trinkov
koledar**

za navadno leto

1974

4923/1393

Urejuje prof. Rado Bednarik

TRINKOV
KOLEDAR

20

ZA NAVADNO LETO

1974

*

SAMOZALOŽBA

LETO 1974

je navadno leto. Ima 365 dni, to je 52 tednov in 1 dan. Začne in konča se s torkom. Letni vladar je letos Mars.

ZVEZDESLOVNI LETNI ČASI

Začetek pomladi	21. marca ob 1,07
Začetek poletja	21. junija ob 19,38
Začetek jeseni	23. septembra ob 10,59
Začetek zime	22. decembra ob 6,57

LUNINA ZNAMENJA

- ☉ mlaj, nova luna
- ☽ prvi krajec
- ☾ ščip, polna luna
- ☾ zadnji krajec

NEBESNA ZNAMENJA

Sonce stopi v znamenje (ozvezdje):

pomladi:

ovna 21. marca
bika 20. aprila
dvojčkov 21. maja

jesen:

tehtnice 23. septembra
škorpiona 23. oktobra
strelca 22. novembra

poleti:

raka 21. junija
leva 23. julija
device 23. avgusta

v zimi:

kozoroga 22. decembra
vodnarja 20. januarja
rib 19. februarja

SONČNI IN LUNINI MRKI

V letu 1974 bosta dva sončna in dva lunina mrka. V Srednji Evropi bomo lahko opazovali le oba lunina.

1. Delni lunin mrk bo nastopil 4. junija ob 20,24 in bo trajal do 5. junija do 2,08 ure.

2. Popolni lunin mrk bo 29. novembra; trajal bo od 13,25 do 19,01 ure. V Srednji Evropi bo viden le drugi del.

CERKVENI ZAPOVEDANI PRAZNIKI

Poleg nedelj in tudi od države priznani so sledeči:

1. januarja: Novo leto
6. januarja: Sveti Trije kralji
14. aprila: Velika noč
1. maja: Jožef, delavec
23. maja: Vnebohod
13. junija: Sv. Rešnje telo
29. junija: Sv. Peter in Pavel
15. avgusta: Marijino vnebovzetje
1. novembra: Vsi sveti
8. decembra: Brezmadežna Devica Marija
25. decembra: Božič, rojstvo Gospodovo

CIVILNE SLOVESNOSTI

(Skrajšan urnik v državnih uradih, počitnice v šolah)

25. aprila: obletnica osvoboditve
2. junija: proglasitev republike
4. oktobra: Frančišek Asiški in Katarina Sienska, zaščitnika Italije
4. novembra: obletnica zmage

- 1 T Novo leto - Marija Mati božja** ☽
2 S Bazilij Vel.; Gregor Nacijanski
3 Č Genovefa, devica
4 P Tit, škof; Angela Folinjska
5 S Amelija, dev.; Emilijana, dev.
6 N Sv. Trije kralji - Razgl. Gospodovo
7 P Rajmund Penjafortski; Lucijan
8 T Štirideset muč.; Maksim ☼
9 S Julijan, mučenec
10 Č Aldo, puščavnik; Viljem, škof
11 P Higin, pap.; Pavlin, ogl, patriarh
12 S Modest; Tatjana, muč.
13 N Hilarij; Veronika Milanska, dev.

- 14 P Dacij in Makrina, muč.
- 15 T Maver, opat; Pavel, pušč. €
- 16 S Marcel, papež; Oton, muč.
- 17 Č Anton (Zvonko), puščavnik
- 18 P Marjeta (Biserka); Priska, dev.
- 19 S Marij, muč.; Knud
- 20 N **Fabijan in Sebastijan, muč.**
- 21 P Neža (Janja), dev.
- 22 T Vincenc; Gaudencij, škof
- 23 S Zaroka Marije Device Ⓞ
- 24 Č Frančišek Saleški, cerkv. učitelj
- 25 P Spreobrnitev sv. Pavla
- 26 S Polikarp, škof; Pavla, devica
- 27 N **Angela Merici, devica**
- 28 P Tomaž Akvinski, cerkv. uč.
- 29 T Konstancij in Akvilin, muč.
- 30 S Martina, dev.; Hijacinta Ⓟ
- 31 Č Janez Bosco

- 1 P Ignacij Antiohijski, škof; Sever
- 2 S Svečnica - Darovanje Gospodovo
- 3 N **Blaž, muč.; Oskar, škof**
- 4 P Gilbert, škof; Andrej Corsini
- 5 T Agata, devica, muč.
- 6 S Apolonija, dev.; Doroteja, dev.
- 7 Č Teodor, muč.; Romuald, opat ☺
- 8 P Honorat; Hieronim Emilijani
- 9 S Apolonija, dev.; Ciril Aleks.
- 10 N **Viljem, opat; Sholastika, dev.**
- 11 P Lurška Mati božja
- 12 T Evlalija, dev.; Damijan

- 13 S Kristina; Foska, devica
- 14 Č Ciril in Metod, blagovest. ☪
- 15 P Jordan, spozn.; Favstin in Jovita
- 16 S Julijana, dev.; Onezim, škof
- 17 N **Sedem ustanoviteljev servitov**
- 18 P Simeon, prerok
- 19 T Mansuet, škof; Konrad, spozn.
- 20 S Silvan, muč.; Elevterij
- 21 Č Maksimilijan, škof; Irena
- 22 P Stol sv. Petra ☺
- 23 S Peter Damijan, cerkv. uč.
- 24 N **Matija, apostol; Sergij, muč.**
- 25 P Feliks, papež; Viktorin
- 26 T Matilda, dev.; Pustni torek
- 27 S Pepelnica
- 28 Č Roman, opat; Ožbalt

- 1 P Albin, škof; Evdoksija
- 2 S Bazilij, muč.; Simplcij
- 3 N **1. postna - Kunigunda, spozn.**
- 4 P Kazimir, spozn.; Lucij, papež
- 5 T Hadrijan, muč.; Janez od Križa
- 6 S Marcijan, škof; Koleta, dev.
- 7 Č Perpetua in Felicita
- 8 P Janez od Boga, spozn.
- 9 S Frančiška Rimska
- 10 N **2. postna - Makarij, škof**
- 11 P Sofronij; Konstantin, spozn.
- 12 T Gregorij Veliki, papež
- 13 S Evfrazija, devica; Teodora

- 14 Č Matilda, kraljica
- 15 P Klement Marija Dvorak, sp. €
- 16 S Hilarij in Tacijan, ogl. mučenca
- 17 N **3. postna - Jedrt (Jerica)**
- 18 P Ciril Jeruzalemski
- 19 T **Jožef, ženin Marije Device**
- 20 S Klavdija in tovarišice, muč.
- 21 Č Benedikt, opat; Serapion
- 22 P Lea, spozn.; Vasilija, muč.
- 23 S Viktorijan, muč.; Jožef Oriol ●
- 24 N **4. postna - Timotej, muč.**
- 25 P Oznanjenje Mariji Devici
- 26 T Emanuel, muč.; Tekla, muč.
- 27 S Rupert; Janez Damaščan
- 28 Č Janez Kapistran; Sikst III. papež
- 29 P Bertold; Ciril, muč.
- 30 S Kvirin, muč.; Janez Klimak
- 31 N **Tiha nedelja; Modest Krški** ☞

- 1 P Hugo, škof; Božja glava
2 T Frančišek Pavelski; Leopold
3 S Rihard, škof; Agapa
4 Č Izidor Seviljski, cerkv. uč.
5 P Vincenc Ferreri, sp.; Irena
6 S Diogen, muč.; Marcelin, škof ⑤
7 N **Cvetna, oljčna nedelja**
8 P Albert, škof; Dionizij, škof
9 T Marija Kleofa; Tomaž Tolentinski
10 S Terencij, muč.; Apolonij in tov.
11 Č Stanislav, škof
12 P Veliki petek - Zenon, škof
13 S Velika sobota; Ida, dev.

- 14 N **Velika noč - Vstajenje** ☿
- 15 P **Velikonočni ponedeljek**
- 16 T Lambert, muč.; Kalist, muč.
- 17 S Rudolf, muč.; Robert, opat
- 18 Č Elevterij, opat; Konrad
- 19 P Hermogen, mučenec
- 20 S Adalgisa, devica
- 21 N **Bela nedelja**
- 22 P Soter in Kaj, mučenca ☉
- 23 T Jurij, mučenec
- 24 S Fidelis Sigmar., muč.
- 25 Č Marko, evangelist
- 26 P Klet; Marcelin, papež
- 27 S Cita, dev.; Hozana Kotorska
- 28 N **Peter Chanel; Pavel od Križa**
- 29 P Katarina Sienska, cerkv. uč. ☽
- 30 T Jožef Cottolengo; Pij V.

- 1 S **Jožef delavec**
- 2 Č Atanazij, škof; Boris
- 3 P Filip in Jakob
- 4 S Monika; Florijan (Cvetko)
- 5 N **Peregrin, mučenec; Angel**
- 6 P Judita, muč.; Benedikta (37)
- 7 T Flavija, dev.; Gizela (Željka)
- 8 S Deziderat, škof; Viktor, škof
- 9 Č Gregorij Nacijanski, cerkv. uč.
- 10 P Izidor, kmet; Antonin, škof
- 11 S Fabij, muč.; Sigismund
- 12 N **Pankracij; Nerej in Ahil**
- 13 P Servacij; Robert Bellarmin

- 14 T Bonifacij; Justina ☾
- 15 S Zofija (Sonja), devica
- 16 Č Ubald, škof; Janez Nepomuk
- 17 P Bruno, škof; Pashal Baylon
- 18 S Janez I., papež; Venancij
- 19 N **Peter Celestin; Pudencijana**
- 20 P Bernardin Sienski, spozn.
- 21 T Andrej Bobola; Pahomij, p. ☉
- 22 S Rita da Cascia; Julija, dev.
- 23 Č **Vnebohod Gospodov**
- 24 P Marija pomočnica kristjanov
- 25 S Urban, spozn.; Beda
- 26 N **Filip Neri, spozn.; Eleverij**
- 27 P Avguštin Canterburyski, c, uč.
- 28 T Emilij, mučenec ☽
- 29 S Maksim, škof
- 30 Č Ivana Orleanska, devica
- 31 P Obiskovanje Device Marije

- 1 S Justin, muč.; Pamfil
- 2 N **Binkošti - Prihod Sv. Duha**
- 3 P Karel Lwanga, muč.; Klotilda
- 4 T Kvirin, škof; Fr. Caracciolo ☺
- 5 S Bonifacij, škof; Valerija
- 6 Č Bertrand, oglejski patriarh
- 7 P Robert, opat; Sabinijan; Viljem
- 8 S Medard, škof
- 9 N **Sveta Trojica**
- 10 P Asterij, škof
- 11 T Barnaba, apostol
- 12 S Janez Fakund; Leon III.
- 13 Č **Sv. Rešnje telo** ☹

- 14 P Elizej, prerok; Bazilij Veliki
- 15 S Vid in Modest
- 16 N **Gvidon; Frančišek Regis**
- 17 P Gregorij Barbarigo; Adolf
- 18 T Marina, dev.; Efrem, diakon
- 19 S Romuald, opat; Gervazij
- 20 Č Silverij, papež; Florentina
- 21 P Presv. Srce Jezusovo
- 22 S Pavlin Nolanski
- 23 N **Lanfranko, škof; Agripina, dev.**
- 24 P Rojstvo Janeza Krstnika
- 25 T Viljem, opat; Doroteja
- 26 S Rudolf, muč.; Janez in Pavel
- 27 Č Ciril Aleks.; Hema Krška
- 28 P Irenej in Atilij
- 29 S **Sv. Peter in Pavel**
- 30 N **Marijino brezmadežno srce**

- 1 P Dragocena kri Kristusova
- 2 T Obiskanje Marije Device
- 3 S Tomaž, apostol
- 4 Č Urh, škof; Elizabeta Portug. ☺
- 5 P Anton Caharija; Vilibald, škof
- 6 S Marija Goretti, dev.
- 7 N **Ciril in Metod, slovanska apostola**
- 8 P Kilijan, škof; Priscila, dev.
- 9 T Veronika; Brikcij, škof
- 10 S Sekund; Amalija (Ljuba)
- 11 Č Benedikt, opat; Olga Kijevska
- 12 P Mohor in Fortunat, mučenca ☹
- 13 S Henrik; Anaklet, papež

- 14 N **Kamil de Lellis**
- 15 P Bonaventura, škof, c. uč.
- 16 T Karmelska Mati božja
- 17 S Aleš (Aleksij), spozn.
- 18 Č Friderik; Kaloger, pušč.
- 19 P Vincencij Pavelski; Zlata, dev. ☉
- 20 S Elija, prerok; Marjeta
- 21 N **Lovrenc; Danijel, prerok**
- 22 P Marija Magdalena (Majda)
- 23 T Brigita; Apolinarij
- 24 S Kristina, dev in muč.
- 25 Č Jakob (Rado), starejši, apostol
- 26 P Joahim in Ana ☽
- 27 S Klemen Ohridski; Pantaleon
- 28 N **Nazarij in Celzij; Viktor**
- 29 P Marta, dev.; Simplicij
- 30 T Peter Hrizolog; Abdon in Senen
- 31 S Ignacij Lojolski (Igor)

- 1 Č Alfonz Marija Liguori; Vera, dev.
- 2 P Porcijunkula; Evzebij
- 3 S Lidija, dev.; Nikodem ☺
- 4 N **Janez Marija Vianney**
- 5 P Devica Marija Snežna
- 6 T Spremenjenje Gospodovo
- 7 S Sikst I.; Donat, škof
- 8 Č Dominik, Kajetan, spozn.
- 9 P Roman; Peter Faber
- 10 S Lovrenc, mučenec
- 11 N **Klara, dev.; Tiburcij** ☺
- 12 P Hilarija; Makarij
- 13 T Janez Berhmans; Hipolit

- 14 S Evzebij; Demetrij (Mitja)
- 15 Č **Marijino vnebovzetje**
- 16 P Štefan, ogrski kralj
- 17 S Hijacint, spozn.; Julijan
- 18 N **Helena, cesarica; Agapit**
- 19 P Ivan Eudes, spozn.; Ludvik
- 20 T Bernard, opat, cerkv. uč.
- 21 S Frančiška Šantalska; Fidelis
- 22 Č Marija Kraljica; Timotej
- 23 P Roza iz Lime, dev.
- 24 S Jernej (Bartolomej), apostol
- 25 N **Ludvik, kralj; Patricija**
- 26 P Zefirin, papež; Rufin, škof
- 27 T Monika, mati sv. Avgušтина
- 28 S Avguštin, cerkveni učenik
- 29 Č Obglavljenje Janeza Krstnika
- 30 P Pahomij, mučenec
- 31 S Rajmund (Rajko), spozn.; Pavlin

- 1 N Angelska ned.; Egidij (Tilh) ③
- 2 P Elpidij, škof; Maksima, muč.
- 3 T Gregor Véliki, papež
- 4 S Rozalija, dev.; Mojzes, prerok
- 5 Č Viktorin, škof; Lavrencij
- 6 P Petronij, škof; Favst in tov.
- 7 S Regina, dev.; Marko Križevčan
- 8 N **Rojstvo Marije Device**
- 9 P Peter Klaver, spozn. ④
- 10 T Pulherija, dev.; Nikolaj Tol.
- 11 S Gvido; Silvin, škof
- 12 Č Ime Marijino; Notburga
- 13 P Janez Zlatoust, cerkv. uč.

- 14 S Povišanje sv. Križa
- 15 N **Žalostna Mati božja**
- 16 P Kornelij in Ciprijan, muč. ☺
- 17 T Robert Bellarmin, c. uč.
- 18 S Zofija, muč.; Irena
- 19 Č Januarij, muč.
- 20 P Mihael in Teodor, muč.
- 21 S Matej, apostol in evangelist
- 22 N **Mavricij, muč.; Tomaž Vil.**
- 23 P Lin, papež; Tekla, devica ☽
- 24 T Marija rešiteljica jetnikov
- 25 S Avrelija, dev.; Nikolaj Flüe
- 26 Č Kozma in Damijan, muč.
- 27 P Vincencij Pavelski
- 28 S Venceslav (Vaclav), muč.
- 29 N **Mihael, Gabrijel, Rafael, nadangeli**
- 30 P Hieronim (Jerko), cerkv. uč.

- 1 T Terezija Deteta Jezusa (3)
- 2 S Angeli varuhi; Teofil
- 3 Č Gerard, opat
- 4 P Frančišek Asiški, spozn.
- 5 S Placid, muč.; Marcelin, škof
- 6 N **Bruno, opat; Renato**
- 7 P Rožnovenska Mati božja
- 8 T Brigita; Sergij, tržaški muč. (€)
- 9 S Dionizij, škof; Janez Leonardi
- 10 Č Danijel, muč.; Frančišek Borgia
- 11 P Materinstvo Marije Device
- 12 S Maksimilijan, cedjski škof
- 13 N **Edvard, kralj; Koloman**

- 14 P Kalist I., papež
- 15 T Terezija Avilska
- 16 S Hedvika; Gal, opat
- 17 Č Ignacij Antiohijski
- 18 P Luka, evangelist
- 19 S Pavel od Križa
- 20 N **Janez Kentski; Irena, devica**
- 21 P Uršula, devica in mučenka
- 22 T Donat, škof; Marija Salome
- 23 S Janez Kapistran
- 24 Č Srečko, muč.; Anton M. Claret
- 25 P Krišpin in Krišpinijan
- 26 S Evarist, papež; Lucijan
- 27 N **Venancij in Sabina**
- 28 P Simon in Juda, apostola
- 29 T Narcis, škof; Ermelinda
- 30 S Alfonz Rodriguez, škof
- 31 Č Volbenk, škof; Kvintin, muč.

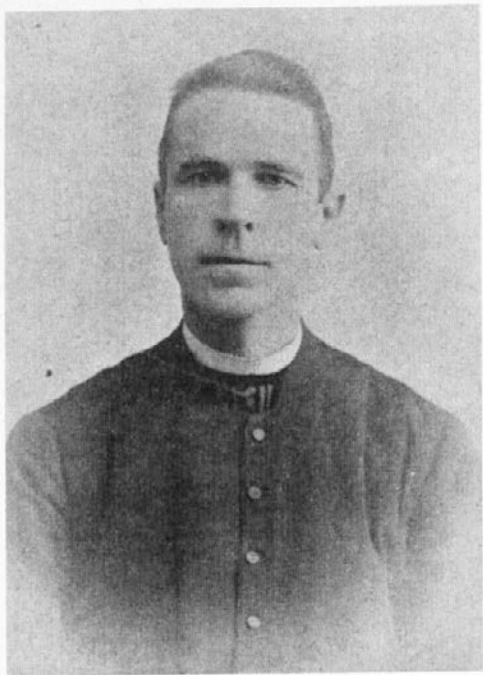
- 1 P **Vsi sveti**
- 2 S Spomin vernih duš
- 3 N **Just, muč., tržaški zavetnik**
- 4 P Karel Boromejski, cerkv. uč.
- 5 T Caharija in Elizabeta
- 6 S Lenart, opat
- 7 Č Engelbert, škof; Ernest, opat €
- 8 P Bogomir, škof; Bogdan
- 9 S Teodor (Božidar)
- 10 N **Andrej Avelinski; Leon**
- 11 P Martin (Davorin), škof
- 12 T Martin I., papež
- 13 S Stanislav Kostka, spozn.

- 14 Č Jozafat Kunčevič, muč. ●
- 15 P Leopold, spozn.; Albert Véliki
- 16 S Gertruda (Jerica); Otmar, opat
- 17 N **Elizabeta Ogrska; Evfemija in T.**
- 18 P Roman, diakon; Odon, opat
- 19 T Poncijan; Favst, muč.
- 20 S Edmund, škof; Feliks Valois
- 21 Č Darovanje Marije Device ●
- 22 P Cecilija, devica
- 23 S Klement I., papež
- 24 N **Kristus Kralj**
- 25 P Katarina Aleksandrijska
- 26 T Leonard Portomavriški
- 27 S Virgilij, škof; Valerijan
- 28 Č Katarina Labouré; Gregor III.
- 29 P Blaž in Demetrij, muč. Ⓢ
- 30 S Andrej, apostol; Justina, muč.

- 1 N 1. adventna - Marijan in tov.
- 2 P Bibijana, dev.
- 3 T Frančišek Ksaverij
- 4 S Janez Damaščan; Barbara
- 5 Č Sava, opat; Krispina
- 6 P Nikolaj (Miklavž), škof ☺
- 7 S Ambrož, škof, c. uč.
- 8 N **Brezmadežno spočetje M. D.**
- 9 P **Abel, očak; Sir, škof**
- 10 T Loretska Mati božja
- 11 S Damaz, papež; Danijel
- 12 Č Ivana Šantalska; Dušan
- 13 P Lucija, devica; Otilija; Jošt ☺

- 14 S Janez od Križa; Just, muč.
- 15 N **3. adventna - Kristina, dev.**
- 16 P Albina, dev.
- 17 T Lazar, spozn.; Olimpija, dev.
- 18 S Gracijan, škof; Teotim
- 19 Č Favsta, muč.; Urban V., papež
- 20 P Evgenij in Makarij, muč.
- 21 S Peter Kanizij; Tomaž, apostol
- 22 N **4. adventna - Maver, škof**
- 23 P Janez Kancij; Viktorija, dev.
- 24 T Sveti večer; Adam in Eva
- 25 S **Božič - Rojstvo Gospodovo**
- 26 Č Štefan, prvi mučenec
- 27 P Janez, apostol in evangelist
- 28 S Nedolžni otročiči
- 29 N **Sveta Družina** ☺
- 30 P Evgenij, škof
- 31 T Silvester I., papež; Pavlina

Trinko v mladih letih

Msgr. Ivan Trinko

(OB 20-LETNICI SMRTI)

O Trinku je bilo že veliko napisanega po raznih časnikih in časopisih. Proslavljali so njegove obletnice, zlato in biserno mašo, mnogi so govorili na njegovem grobu in opevali vsa njegova dela.

Zdaj pa naj nam spregovorita dva duhovnika, ki sta mu bila prijatelja in sodelavca, eden beneški Slovenec, drugi pa Furlan.

Prvi je Anton Kufolo, ki je bil od leta 1920 do smrti sprva kaplan in pozneje župnik v Lazah v Nadiški dolini. Ta mož je vestno pisal svoj dnevnik in vaško kroniko. Nekaj je pisal v slovenščini, drugo pa v italijanščini. Zabeležil je vse važne dogodke.

Brskal sem po tej kroniki in našel zanimive zapiske o Trinku, ko je starosta in buditelj beneških Slovencev umrl v Trčmunu. Na štirih straneh velikega formata je opisal njegovo življenje, delo in pogreb. Ker je pisal v italijanščini, bom prevedel v celoti Kufolov spis o Trinku.

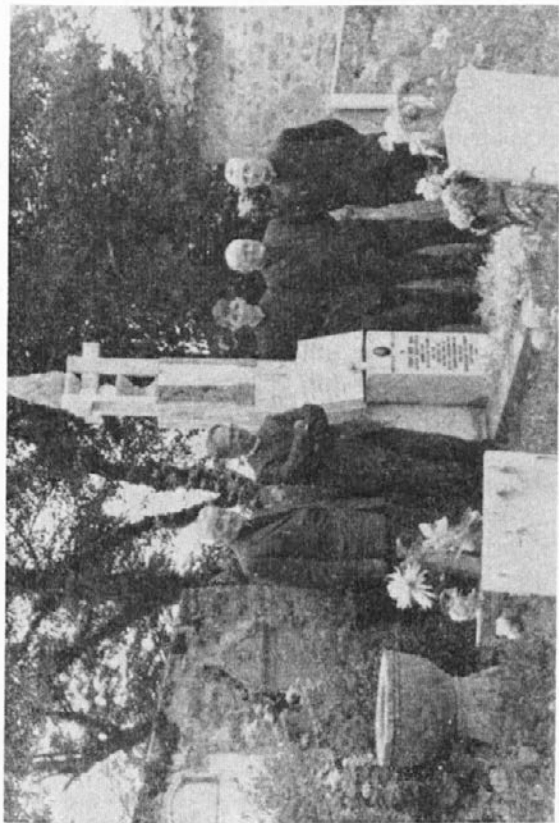
**V 92. LETU JE UMRL
MSGR. IVAN TRINKO**

V soboto popoldne dne 26. junija 1954 je mirno izdihnil preč. msgr. prof. Ivan Trinko v domači hiši na Trčmunu, kjer je bil danes 30. junija ob 10. uri slovesen pogreb.

Msgr. Trinko je bil rojen na Trčmunu dne 25. januarja 1863. Osnovno šolo je obiskoval v Čedadu, nato je stopil v nadškofijsko semenišče v Vidmu, kjer je obiskoval gimnazijo, licej in teologijo. V nadarjenosti in pridnosti je prekašal vse svoje sošolce. Bil je vojak 3. kategorije in ker ni bil dovolj star, je moral čakati na mašniško posvečenje, hkrati pa je že poučeval na gimnaziji kot profesor do leta 1886.

Novo mašo je daroval na Trčmunu dne 20. junija 1886, nato je na semeniški gimnaziji poučeval literaturo, dokler ni bil leta 1890 imenovan za profesorja filozofije na liceju. Bil je zelo izobražen, zato je njegovo ime kmalu preskočilo semeniško obzidje.

Bil je imenovan za papeževega »tajnega komornika«, pozneje pa za častnega kanonika metropolitanskega kapitlja. Bil je član Videmske akademije znanosti in umetnosti, dopisni član Petrograjske univerze, svetovalec škofijske komisije za umetnost, sinodalni izpra-

Beneški duhovniki na Trinkovem grobu

ševalec, administrativni svetovalec Beneške katoliške banke, 40 let ravnatelj zavoda »Collegio delle Nobili Dimesse« v Vidmu.

Po vsej Evropi je bil znan kot cenjen tomist, njegove filozofske razprave pa so tiskali in čitali po vseh evropskih katoliških univerzah in semeniščih. Bil je strokovnjak v naravnih in zgodovinskih vedah, poznal je vse glavne evropske jezike, posebno pa se je poglobil v slovanske jezike, iz katerih (zlasti iz ruščine) je prevedel v italijanščino več knjig vzhodnih klasikov.

Kot slovenski pisatelj in pesnik je sklenil prijateljstvo z največjimi slovenskimi pisatelji in pesniki.

Leta 1897 je bila v Gorici natisnjena zbirka njegovih pesmi. Njegovo knjigo »Naši paglavci« so prevedli v vse slovanske jezike, na Češkoslovaškem pa so jo uporabljali kot šolsko berilo v osnovnih šolah.

Prizadeval si je, da bi Italijani spoznali vzhodno literaturo in kulturo.

Bil je tudi izvrsten glasbenik, skladatelj in dirigent ter je precej vplival na obnovo cerkvene glasbe.

Njegove perorisbe so nagradili ob raznih razstavah.

Bil je vsestransko razgledan mož in so ga vsi spoštovali. Bil je pokrajinski svetovalec za okraj Čedad in Spetar Slovenov do nastopa fašizma. Vsakokrat je bil soglasno izvoljen.

Bil je visoke postave, lepega nastopa, zelo vpljuđen,

mehkega značaja, zelo ponižen, pri vseh oblasteh, na vseh uradih in poveljstvih je imel vedno odprta vrata, čeprav je bilo takrat vse v rokah masonerije. V Vidmu je bil zelo znan in so bili mnenja, da je najbolj učena osebnost vse province. Predvsem pa je bil ponižen in zelo pobožen duhovnik. Nad 50 let je poučeval v našem semenišču in je v vseh živečih duhovnikih škofije izoblikoval pravi nauk in pravo duhovniško zavest.

V začetku druge svetovne vojne ga je neki vojaški kolesar podrl na pločniku v Vidmu in mu zlomil desni kolk. Od takrat se je pri hoji moral opirati na dve palici. Da bi se odpočil in se pripravil na smrt, se je unaknil v svojo domačijo na Trčmun (660 m nad morjem), kjer je ugasnil preteklo soboto. Gazzettino je zapisal: »Z njim je izginil najizrazitejši lik furlanskega duhovnika, njegovo ime pa zrcali v pol stoletju zgodovine in kulture.«

POGREB

Čeprav je težko priti do Trčmuna, je bil pogreb nadvse slovesen. Prišel je pomožni škof msgr. Cicutini. Nadškof je poslal plemenito pismo, ki ga je v cerkvi prebral bivši ravnatelj videmskega semenišča kanonik Alojz Venturini. Imel je tudi ganljiv pogrebni

govor. Navzoči so bili tudi: ravnatelj videmskega semenišča, ravnatelj semenišča v Castellerio, kanoni Perisutti in Pilosio, dekan čedajskega kapitlja ms. Cormand s 83-letnim kanonikom msgr. Petričičem i. itd. in nad 90 duhovnikov, izmed katerih jih je bilo 10 iz Gorice in Trsta. Goriškega nadškofa je nadomestoval msgr. Klinec. Iz Gorice sta prišla tudi kanonika Novak in Kjačič.

Maševal je ravnatelj semenišča, po govoru msgr. Venturinja je v cerkvi po slovensko govoril duhovnik Mazora iz Gorice, ki je s svojimi pretresljivimi besedami izvabil solze vsem navzočim. Peli so bogoslov naših dolin.

Našteli smo približno 25 vencev, med katerimi s videli tudi venec videmske prejektore, province, sodnijske občine, dekanijske duhovščine. Mnogi venci raznih osebnosti in društev iz Trsta in Gorice so imeli trakove s slovenskimi barvami. Na pokopališču je v italijanščini govoril predsednik videmskega pokrajinskega sveta, za njim pa je nastopilo šest govornikov v slovenščini v imenu kulturnih društev iz Gorice in Trsta.

Ko je nastopil tretji slovenski govornik odvetnik Agneletto, ga je skušal prekiniti neki brigadir karabinerjev in mu ukazal, naj nadaljuje v italijanščini. Dr. Agneletto pa je pogumno nadaljeval svoj govor, za njim pa še trije drugi, vsi v slovenščini. Pred pokojni-

prvo hišo, v cerkvi po maši in na pokopališču po kon-
nih govorih je pel žalostinke moški zbor iz Gorice.

Pogreba se je udeležilo ogromno ljudstva iz vseh
krajev škofije, iz Gorice, Trsta itd. Bili so tudi pred-
stavniki s Koroškega.

Vse to pišem zanamcem v čast največjemu možu,
ki je bil rojen med našimi hribi.

* * *

Dne 17. novembra 1954 so v nadškofijski kapeli v
vidnu opravili slovesno zadušnico za pokojnim msgr.
Trinkom. Katoliški časnik »La vita cattolica« je takrat
poročal, da so se te pobožnosti udeležili mnogi cer-
veni dostojanstveniki, veliko duhovnikov in vsi bogo-
slovci, ki so peli Perosijevo mašo. Časnik je objavil
tudi odlomke iz govora, ki ga je imel msgr. Alojzij
Venturini — Trinkov sodelavec in prijatelj. Med dru-
gim je govoril:

»Bil je izreden mož. Redkdaj srečamo človeka, ki
bi živel 91 let in bi bil 68 let duhovnik ter bi 57 let
poučeval. Prav tako poredkoma srečamo v isti osebi
toliko različnih darov, ki so krasili dušo in življenje
msgr. Trinka...

Msgr. Trinko ni poučeval samo filozofijo, pač pa še
toliko drugih važnih stvari. Vse je učil, naj bodo po-
šteni in naj dobro uporabljajo božje darove. Bil je

učitelj kot navaden človek, še bolj pa kot duhovnik.

Ze iz njegove visoke in vitke postave, iz njegove plemenite hoje in iz njegovega jasnega očesa sta vedno odsevali dobrota in poštenost...

Bil je tudi učitelj duhovniškega življenja.

V luči resnice, ki jo je učenje vedno bolj krepilo, je postala njegova vera granitna in brez vsake zunanosti. Žarki te vere so skozi poučevanje pronicali na učence.

Molil in maševal je z zgledno pobožnostjo...

46 let je poučeval filozofijo. Vzgojil je več tisoč duhovnikov, ki so ga spoštovali in se ga bodo s hvaležnostjo spominjali do smrti, ker se zavedajo, da jim je položil temelje osebne kulturne vzgoje...

Zdaj počiva tam gori, v svoji tako ljubljeni vasi Trčmun, na skromnem pokopališču, polnem svetlobe.

Vedno je ljubil svetlobo, luč, doživljal jo je v polnosti svojega zgledega duhovniškega življenja...»

In časnikar zaključuje: »Bil je vsestransko izobražen mož, močnega premočrtnega značaja, kakršna je bila njegova zunanost, bistrega in jasnega razuma, dobrega srca, ki je bilo odprto za vsako boleost, odličen filozof — znanstvenik in pisatelj mednarodnega slovesa — in kot tak je v težkih časih dokazal, da krščanska modrost in umirjena delavnost povsod in vselej rodita bogate življenjske sadove.«

Družina Trinkovega pranečaka

Iz Trinkovih del

TRINKOVA ITALIJANSKA PESNITEV O OGLEJU

Ivan Trinko je živel od tretjega razreda osnovne šole dalje v italijanskem jezikovnem in kulturnem okolju, najprej v Čedadu, potem skoraj do smrti v Vidmu. Tožilo se mu je po »očini raja«, vendar se je napil tujih vrednot, učenosti in modrosti, ni pa pozabil, da je Beneški Slovenec. Prav zavest, da živi v narodnostno mešanem okolju, je v njem utrdila prepričanje, da mora na meji med latinštvom in slovanštvom služiti obojima, biti posrednik med dvema kulturama, ki imata vsaka svoje čare in svojo ceno. Zato je pridno prevajal iz italijanščine v slovenščino in iz slovenščine v italijanščino, pisal poučne knjige v obeh jezikih in se vse življenje trudil, da bi oba naroda kulturno zbližal. O tem pričajo številna poročila o italijanski literaturi v slovenskih revijah, knjige *Storia della Jugoslavia*, *Grammatica slovena* in druge o slovenskih zadevah.

Trinko je bil tudi nadarjen pesnik, in ko si je s sedemnajstimi leti toliko prisvojil

knjižno slovenščino, da je lahko v njej izrazil vse, je začel polniti s pesmimi Ljubljanski zvon ter Dom in svet. Domače razmere mu niso dovoljevale, da bi pel vesele pesmi, vendar pa se tudi ni vdajal prehudemu pesimizmu, ker je hotel rojake bodriti in jim kazati pot v lepšo bodočnost. Leta 1897 so izšle njegove pesmi v Gorici v knjigi *Poezije*, zložil Zamejski, na 128 straneh.

V Ljubljanskem zvonu je priobčil 1893 epsko pesnitev *Propad Ogleja*, v kateri je prikazal v obliki »vizije«, kako je v letu 453 Atila porušil v prah rimsko Aquileio. Trinka se je zavedal, da je bila Aquileia najvažnejše rimsko in pozneje cerkveno središče na meji slovenskega sveta. Odločilno je vplivala na pokristjanjenje Slovencev, ko je Karel Veliki 796 popolnoma uničil obrsko državo v lonavju. Misijone na tem prostoru je vodil učeni in delavni oglejski patriarh sv. Kuzlin (787-802). V pomoč so mu bili mnogi iz samostana v Štivanu. Ko je Karel Veliki leta 811 določil reko Dravo za mejo med salzburško nadškofijo in oglejskim patriarhatom, je patriarh polnih 975 let vodil in usmerjal versko življenje velikega dela Slovencev. Vse to je nagnilo Trinka, da se je zamislil v oglejsko preteklost in sodobnost in jo opel v blestečih verzih.

Pesnitvi je dal naslov *PROPAD OGLEJA*, za geslo pa ji je postavil verz rimskega pesnika Vergila: »Paulo maiora canamus! — Dajmo zapeti o čem pomembnejšem!« Prof. Slodnjak misli, da je hotel Trinko s to pesnitvijo izreči »nekako grajo sodobnemu slovenskemu pesništvu, češ da je motivno malenkostno in nezanimivo. V tem smislu je pomenila vizija res obogatitev naše skromne zgodovinske epike.«

Vsebina pesnitve je hunsko obleganje in razrušenje Ogleja. Tri mesece so se meščani junaško upirali, nato je prišel odločilni naskok, ki ga Trinko zelo živo in nazorno opisuje:

*Nikdár takó se adrijanski vali
bobneči ne zaganjajo v peči,
nikdár takó ne bijejo na kršne
tresočé se obali dalmatinske,
kakór tedaj besneči se zagnali,
udarili na stare so zidove
in brzo jih do tâl podrli Huni.*

Vse so poklali, izropali, porušili in požgali, da se Oglej nikoli več ni dvignil v nekdanji slavi.

To pesnitev je pretil Trinko v italijanšči-

no in jo izdal oktobra 1896 v Vidmu dvojezično na 35 straneh. Naslov ji je: I. TRINKO: ECCIDIO D'AQUILEIA. In nato: Faustissime Nozze della Signorina LUCILLA CLODIG coll'ingegnere ALESSIO HERZEN. Na 7. strani je italijansko posvetilo, v katerem stoji med drugim: »Skupaj z našimi čestitkami blagovolite sprejeti drobno knjižico, ki se Vam jo drznemo posvetiti; prosimo Vas, da bolj gledate na čustva spoštovanja kakor na njeno skromnost... Upamo, da Vas ne bo motilo, ko boste našli v njej poleg sladke italijanske govornice tisto slovansko, kateri ste posvetili s toliko ljubeznijo mnogo svojih prostih ur; toliko bolj, ker ste prav danes sklenili zelo tesno in ne ločljivo zvezo z vnukinjo Slovana, ki je v ekonomsko-politični znanosti slaven in daleč poznan.«

Pod posvetilom so podpisani: D. G. Jusig, D. I. Trinko in D. E. Blanchini — profesorji v videmskem bogoslovju. Nato se začinja na 11. strani italijanski prepev pesnitve, za njo slovenski izvirnik. Oba sta podpisana I. Trinko.

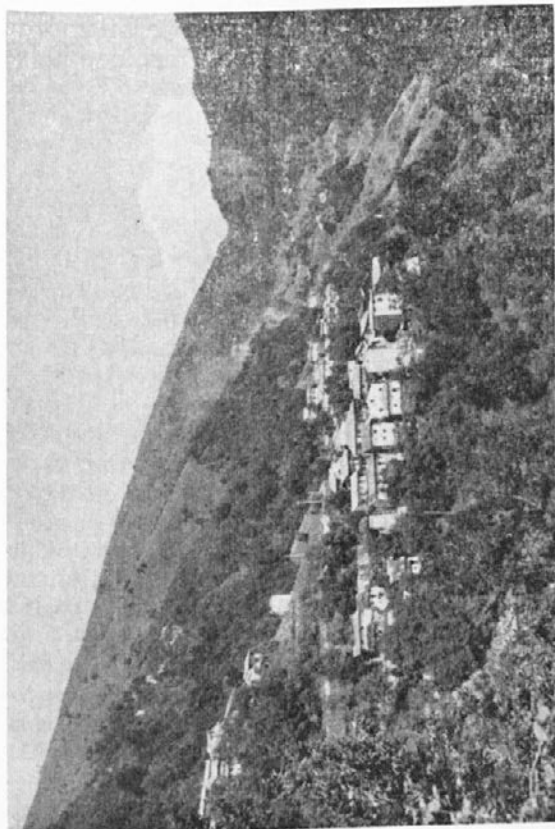
Ne gre za dobesedni prevod, saj ima slovenska pesnitev 413 verzov, italijanska pa le 270, ampak za prepesnitev. Italijanski tekst je bolj zgoščen, verzi se kar prelivajo, enaj-

sterci so živi in prepričevalni. Samo kratek opis pobijanja:

*Entran ne' templi, ne' palagi, ovunque
Terror spietate seminando e morte
E d'ogn'intorno disperate al cielo
Dell'innocenti vittime le grida
Si levano . . .*

Tudi s to pesnitvijo je Trinko dokazal, da je bil pesnik in da je dobro poznal italijansko epsko in opisno poezijo. Že omenjeni prof. Slodnjak pravi, da so verzi nekoliko retorični, »a vsebinsko polni« ter so delovali »živo in prepričevalno ne samo v primeri s povprečnim lirskim blagom Funtka in njegovih psevdonimnih učencev in sodelavcev, temveč tudi v primeri s Stritarjevo kultivirano in gladko verzifikacijo.«

Kdo sta bila novoporočenca, je težko ugotoviti. Klodiči (Olodig) so bili znana družina iz Klodičev v Beneški Sloveniji. Anton Klodič, vitez Sabladoski, se je rodil v Klodičih 1836 in umrl v Trstu 1914. Bil je zaslužen šolnik in pisatelj. Njegov sin Maks se je rodil v Trstu 1875 in je postal ugleden inženir, predvsem je gradil železnice, med njimi tudi bohinjsko. Lucilla bi bila lahko

Dreka - Trinki - Kraj pod Kolovratom

njegova sestra. Aleksij Herzen je bil morda vnuk Aleksandra Ivanoviča Herzena, ki se je rodil 1812 v Moskvi in umrl 1870 v Parizu. Bil je ugleden politik in pisatelj.

TRINKOVA LISTINA IZ L. 1170-1190

Ivan Trinko je odkril v mestni knjižnici v Vidmu latinsko listino iz 12. stoletja, ki govori o Slovencih v furlanski nižini. Po italijanski in beneškoslovenski navadi, da izdajajo ob večjih slovesnostih in pomembnejših dogodkih drobne knjižice, je to listino izdal 1890 v Vidmu na 14 straneh skupaj z bogoslovnim profesorjem dr. Jožetom Jusičem (Jussig - isti je podpisan na Trinkovi knjižici *ECCIDIO D'AQUILEIA*, 1896).

Pisateljica listine se je predstavila: »Ego soror Ermilint dei ordinatione ancillarum sancte Marie humilis ministra«, torej sestra Hermelinda, iz reda služabnic svete Marije. Živela je v benediktinskem samostanu sv. Marije v Monasteru poleg Ogleja. Ta samostan je ustanovil 995 patriarh Janez III., patriarh Popo (Popone) pa ga je 1041 bogato obdaril z vsemi zemljišči in vasmi med Oglejem in Strassoldom (ob današnji cesti Palmanova—Oglej). To daritev je potrdil 1139

patriarh Pelegrinus in dodal še štiri vasi ob desnem bregu rečice Corno nad Codroipom. Vse te daritve je ponovno potrdil 1161 patriarh Ulrik II., in sicer v sporazumu z goriškim grofom Engelbertom II., kj je bil branitelj in odvetnik oglejske cerkve.

Starejši Engelbertov brat je bil Henrik I., ki je bil prav tako oglejski branitelj. Po njegovi smrti je sestra Hermelinda sestavila to listino, da bi se ne pozabile ali osporavale samostanske pravice. Da je bila res Henriкова sestra, pričajo njene besede: »... post mortem dilecti fratris nostri Henrici — po smrti našega dragega brata Henrika«. Tudi iz drugih listin je razvidno, da je bila v letih 1161-1169 neka Hermelinda (Ermilint) opatinja v tem samostanu.

Kakor piše prof. Arduino Cremonesi v knjigi *Evropska dediščina oglejskega patriarhata* (Videm, 1972), je imel samostan obširna posestva, ki so segala od Furlanije do Pirana v Istri. Sestre so imele tak ugled, da so opravljale sodno oblast s pomočjo dveh gastaldov (županov) in dveh pisarjev, ki jih je izvolil njihov kapitelj. Pripadalo jim je tudi cerkveno sodstvo in ga je vodil oglejski kanonik, ki je imel naslov vikar. Njihov gastald jih je zastopal tudi v furlanskem parlamentu. Do 13. stoletja je bil sa-

mostan namenjen samo nemškim plemkinjam, potem so se vrata odprla tudi domačinkam. Samostan je 1782 zaprl cesar Jožef II.

Za Slovence je ta listina zanimiva zaradi tega, ker je med podložnimi kmeti še polno slovenskih imen, kar dokazuje, da so prišli naši predniki skoraj do Tilmenta (Tagliamento). Taka slovenska imena so: Ivan (večkrat), Dobrozanj, Mestislav, Moraž, Radul, Abram, Stojan, Dragovič, Kocel, Dragoslav, Stanislav, Vitigoj, Budin, Trebušac, Kos in druga.

Knjižico z listino je Trinko izdal v spomin umestitve č. g. Jožefa Gošnjaka v župnijo sv. Marije v Dreki. Dreka je dobila cerkev leta 1563, a je spadala v župnijo Volče na Tolminskem. Samostojno župnijo so ustanovili 1784, nekaj let po ukinitvi oglejskega patriarhata. Štirinajst let so jo vodili upravitelji, nato župniki: 1. Matevž Bernik iz Krasa pri Dreki, 1798-1829. 2. Ivan Strazzolini iz Šempetra, 1829-1869. 3. Jožef Strazzolini iz Šempetra, 1868-1881, 4. Anton Guion iz Mrsina, 1881-1889, 5. Jožef Gošnjak iz Mrsina, 1889-1904. Njemu je Trinko posvetil knjižico. Od 1947 je v Dreki za župnika Valentin Birtig (Zdravko Birtič), ki se že

nekaj desetletij oglašča z lirskimi pesmimi v koledarjih, časopisih in revijah.

Ta listina je Trinka tako prevzela, da je o njej napisal pesem OB STARI LISTINI in jo 1891 priobčil v Ljubljanskem zvonu. V njej je razkril z estetsko in domoljubno iskrenostjo to, kar je doživel ob listini. Ko je listino ponoči študiral, so nenadoma pred njim vstali slovenski predniki iz vasi, ki jih listina našteva. Prikazali so se in izginili v noč, čeprav jih pesnik prosi, naj ostanejo:

*Oh, kje so vaša sêla, kje sled je vaših koč?
In kje nekdanja slava, kje moč je od nekóč?
Kaj vmičeš se mi, družba? Pri meni tu postoj!
Živite, dedje naši! oh, živi, narod moj! ...*

Pesmi je priložil naslednjo opombo: »To listino iz XII. stol. sem dobil v mestni viden-ski knjižnici. Navedenih je v nji mnogo pre-krasnih, pristno slovenskih osebnih imen. Iz nje se vidi, kako so prišli daleč v sredino furlanske planjave nekdanji Slovenci, od katerih pa zdaj ne ostaja drugega sledu, ne-go bolj ali manj zamotana slovenska imena nekaterih vasi in rek.«

Ta »zamotana« imena med Vidmom in Tilmentom bi mogla biti: Belgrado, Glau-

nicco, Sella, Precenicco, Gorizzo, Goricizza, Gradisca, Sclaunicco idr.

Že omenjeni Arduino Cremonesi poroča, da so v letih 776-778 Franki poklicali na Čedadsko 200 slovenskih družin, več slovenskih kmetov pa je poklical 799 mejni grof Erizzo v landrsko in mersko »banko«. Navaja tudi vrsto danes furlanskih vasi, v katerih so v X. in XI. stoletju prebivali Slovenci: »Bicinicco, Belgrado, Gradisca, Gonars, Goricizza, Sclaunicco, Lestizza, Gradiscutta, Joaniz, Malazompicchia, Sammardenchia, Glaunicco, Crauglio ecc. *Nomi di fiumi*: Velicogna, Corgnalizzo« (str. 29).

SVETA ZAVEST

*Nikoli narod ne izgine
četudi ga ves svet tepta,
ki poln kreposti je, vrline
poln vere v — sebe in Boga.*

(Gregorčič)

*Zatrli ste vse, ne zatrete klica,
ki ga ima za svojo mater dete,
in pesmi ne, ki v naših bojih pete
nam vnemajo plamen srca in lica.*

(Gradnik)

Motiv iz Reziže

Pismo priznanja in hvaležnosti

V kupu starih papirjev in rokopisov v Trinkovi zapuščini sem našel tudi v italijanščini sestavljeno pismo Trinkovih učencev zadnjega licejskega leta 1932/33.

Pisano je na štirih straneh tedaj običajneka nekolkovanega papirja (carta uso bollo).

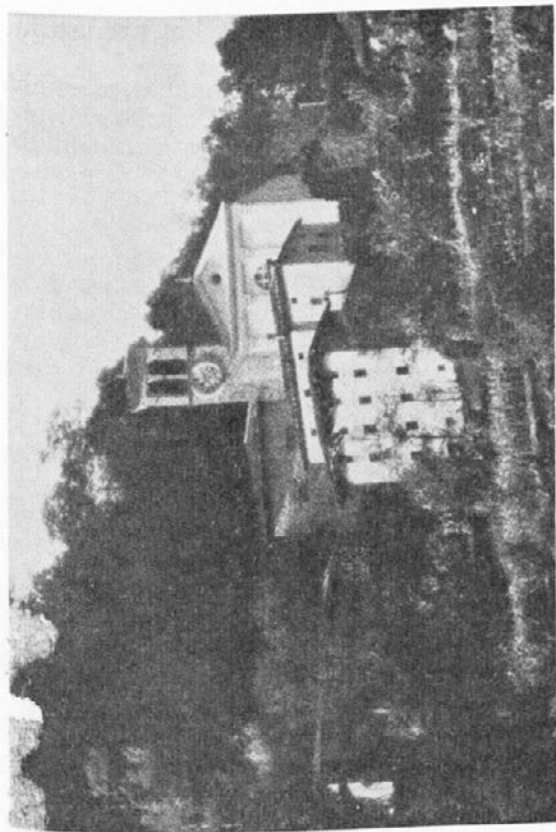
V začetku pisma, na prvi strani zgoraj je napisana z rdečim svinčnikom pripomba v Trinkovi pisavi:

VIII^a 1932-33

Iz dolge vsebine pisma je razvidno, da so je dijaki sestavili ob koncu šolskega leta in pri zaključni učni uri v razredu prebrali svojemu profesorju ob slovesu v znak globoke hvaležnosti in priznanja.

Dijaki, ki so odhajali iz Trinkove šole videmskem semenišču, se svojemu profesorju izrecno zahvaljujejo za njegova življenjska navodila in za nauke, ki so jih slišali pri njegovih učnih urah iz filozofije.

Iz poslovilnega pisma dijakov spoznarjemo kako si je Trinko znal pridobiti njih srca

Landar - župnijska cerkev

kako so ga oni visoko cenili kot profesorja in vzgojitelja.

Navajamo (v prevodu) le nekaj začetnih in zaključnih vrst iz študentskega zahvalnega pisma, ki nam osvetljuje nove poteze na liku našega očaka.

Gospod profesor!

Zbrani danes pri zadnji uri čutimo v globini svojih src nujno silo, da Vam izrečemo nekaj iskrenih besed v zahvalo. Izražamo Vam svoja topla čustva hvaležnosti in Vas prosimo odpuščanja.

Ta ura je zadnja v vrsti tolikih ur preživetih v resnični prisrčnosti tega triletnega tečaja. Naša dolžnost je, da obudimo spomine na prvo srečanje v licejskih klopeh, na Vašo prvo učno uro filozofije, ko smo spoznali, da smo šele na pragu znanja.

Vaš blagi značaj, ki nas je do skrajnosti razumel, si je pridobil naša srca. V nas so živi Vaši opomini in tople vzpodbude, duhovite in zabavne pripombe s katerimi ste znali pritegniti našo večkratno nepazljivost.

Gospod profesor, pod vašim vodstvom smo prišli v stik z velikani, misleci. Vaše globoko in široko znanje ne samo v modroslovju, marveč tudi v prirodopisnih vedah,

v slovstvu, risanju, glasbi, jezikoslovju nas je navdalo z občudovanjem.

Obenem pa tudi z veliko vnemo, da bi s študijem dosegli vedno višje cilje. Kulturni svet in Vaše ljudstvo se Vas spominja in slavi Vašo častito osebo.

Mi se želimo pridružiti vsem tem, zlasti ker smo imeli prednost, da ste bili naš profesor.

Sprejmite za vse naš zadnji »hvala!« in želje, da bi še mnogo let opravljali svoje literarno, znanstveno in moralno poslanstvo z vedno novimi in krepkimi močmi:

Ad multos annos!

PAVLE MERKŪ

Iz beneškega dnevnika

Černjeja, 15. oktobra 1972

Leta 1958 je poplava utrla Reki novo strugo prav na mestu med Dobjem in Lazami, kjer stoji stari malin. Odtlej je malin majhna ladja, ki je splavala na mirno potovanje po pravljličnih vodah: divje trave so pognale povsod in si živa zelena voda okoli tihe ladjice in ta se vtaplja v razbrzdano

rast vinike¹⁾), ki ji nihče ne privezuje vej. Popolna tišina vsenaokoli ustvarja vtis, da sanjaš.

Majhna stavba iz belega kamna spi. Lopatasto kolo ob zidu je preperelo, skozi debelo cev kapa nadenj modrikasto nebo. Moja spremljevalka je šla klicat starega mlinarja, da mi odpre. Sam gledam v nema vrata in pajčevine, ki so prekrile razbite šipe v edinem okencu.

Na bregu Reke si starejši moški pere perilo. Enakomerni gibi starca, ki kleči ob vodi, so edini utrip življenja, ki ga je opaziti odtod.

Čudovito sonce je ozko dolino razprlo v amfiteater. Jesenske barve so letos drugačne, bogatejše. Vlažno poletje je ohranilo zelenje živo do praga jeseni, nikjer ni slamnate ali rjavkaste rumenine žgane trave in suhega listja: zato je jesen vžgala sončno rumene barve v še mehkem listju, tu se lesketa cekin, tam oranža. Na bregeh proti Čufinom ima vsako drevo drugačno barvo. Vinika s prosojnim škrlatom širokih listov trobi poldan sredi tega barvnega razkošja.

Leta 1943 je skrbela za malin Angelina:

¹⁾ trta

Laze

kmetje so nosili žito z nakaznicami, sicer ni smela mleti ničesar. V tistih lačnih dneh so si domači ljudje oprtali na rame trideset kil burje²⁾ in jih nesli prodajat v Viden, da so si kupili kaj hrane.

Družinica vaških sirot se je preživljala z revnimi darili kmetov, pest žita tu, pest sirka tam. Mlinarica jim je mlela za boglioni.³⁾ Financar jo je zalotil, ko je napolnila vrečico z moko za te sirote. Pred njegovimi očmi je Angelina skrila vrečico z moko.

— Videl sem, da ste skrili vrečico. Moka?

— Ja.

— Brez nakazila?

— Ja. — Pa mu je povedala o sirotah, o pesteh žita in sirka, ki so z njenim delom postale moka. — Zdaj veste — mu je rekla — in lahko naredite, karkoli že. Ste videli, kam sem skrila, lahko vzamete, lahko me kaznujete. In veste tudi, da bo potem nekaj sirot pestovalo lakot. Odločite se in ukrenite, kakor veste.

Spremljevalka pripoveduje naprej, za trenutek se ustavi ob misli na financarja, ki je odšel, in na brihtno ženo, ki je ohranila

²⁾ kostanj

³⁾ zastonj

sirotam kruh, darilo vaškega občestva. Stari malin je zaživel ob tem pripovedovanju, vidim lopatasto kolo, ki ga voda žene, slišim kлокotanje vode in ropotanje stroja.

Orožniki se približujejo, oblasti so izdale ukaz, da je treba malin zapečatiti. Pred vrati se je zbrala skupina vaških žena, moški so pri vojaki ali so se poskrili po hosti. Ob Angelini sta tudi dve nosečnici, vse držijo v rokah debele kole. Orožniki prigo-varjajo, pretijo, zahtevajo. (Nemci so prišli nekaj mescev pozneje in zažgali mnogo hiš. Tedaj je bilo 27 mrtvih. Niso poznali usmiljenja do sirot in nosečnic.) Toda orožniki se ne spravijo na žene, na nosečnice, ki branijo svoj malin, svoj kruh. Tedaj pokne strel v hosti na bregu. Takoj za njim še drugi. Orožniki že pobegnejo: — Obkoljeni smo! —

— Takrat niso pravili partizani, govorili so o upornikih (ribelli) — mi pripoveduje spremljevalka — in so hoteli malin zapreti, da bi partizani ne prinašali žito in zahtevali, da jim meljemo.

— In so kdaj prišli?

— Pa še kolikokrat! Ko so prišli z brzo-strelko in zahtevali, da jim Angelina melje,

kaj naj bi storila? Poslušala svarila oblasti, češ da ne sme mleti ribellom?

Angelina je mlela tudi partizanom. Danes dela v tovarni v Nemčiji. Hiše, ki so jih Nemci zažgali, so zvečine opuščene razvaline, spomenik smrti v živem tkivu teh zaselkov. Malin pa je le delal naprej do 1958, ko mu je povodenj vzela vodo in delo in smisel.

Stari, hromi mlinar počasi prikrevsa in odpre vratca v malin. Z veliko prijaznostjo razkazuje, razlaga, pokaže. So že prišli tudi drugi k njemu in ve, da se nekateri ljudje zanimajo za nekdanjost. Koliko je malin star? Stoletja menda, točno ne ve, v leseno ogrodje je vklesana letnica.

Berem le 59, drugega ni mogoče več razbrati. Mlinar pove še za domače izraze s tako pripravljenostjo pomagati, kot je nisem zlepa doživel v več letih.

Zapuščamo malin, ko je tema že prekrila Černjejo in hoste na bregeh okoli nje. Zatekamo se v kuhinjo naše spremljevalke in vanjo vstopi še nekaj obiskovavcev: starejša Italijanka iz sosednjega zaselka in furlanska družina iz daljnje vasi.

Pogovor steče sproščeno v vseh treh jezikih hkrati, vsi razumejo jezik soseda, tudi če ga ne znajo govoriti. Italijanska, fur-

lanska in naša govorica se prepletajo v eno samo sporazumevanje. Igramo hkrati na tri klaviature in glasba naših treh govoric je polna in bogata in se vbere v eno soglasnost.

V vasi se ni že četrto stoletje rodil noben otrok.

Dva tedna od tega je v Dobju brat ubil brata.

Alkoholizem? Seveda, nikoli ni imel fیکا v žepu, ker je do zadnjega solda zapravljaj v gostilni.

Stari, hromi, alkoholiki — ždiyo ali živijo z modrostjo in vdanostjo.

Vendar je sredi te zapuščenosti toliko človečnosti, da sem od nje bogatejši.

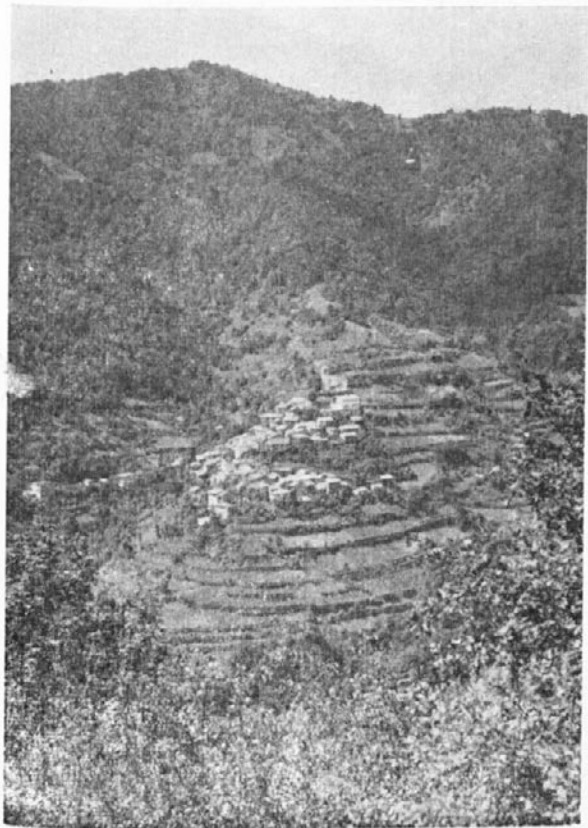
Ravanca, 19 februarja 1973

Neurolog mi je predpisal blaga zdravila, ki naravo lahko le podpirajo pri okrevanju, in mi velel, naj grem počivat na kmete. Mir naj bo moje prvo zdravilo. Tako sem tukaj, edini gost sem v majhnem hotelu. Davi me je Rezija sprejela v praznjem predpomladanskem razpoloženju: veselil sem se nedotaknjenege snega, ki pokriva polja (v spominu pregažen, presmučan, prevožen sneg obljudenih zimskih smučišč, črn od avtomob

bilov, rdeč od bencina, oranžast od pomarančnih olupkov, pisan od stoterih odpadkov, onečaščen od naše razkošne civilizacije). V sončnem dnevu ni na nebu najmanjšega oblaka, Kanin na dnu doline je veličasten kot še nikdar v mogočni družbi Sarta in obeh Bab. Dolina se mi zdi širša, pričakovanje njenega miru se mi razteka po žilah in me prevzame.

Sedim v hotelskem baru in po malem kaj berem, ne da bi mi šlo branje v slast. Vstopi starček in postavi na tla kanglico kozjega mleka. Prisede znanec in z veseljem odložim knjigo: živa beseda mi prija bolj od tiskane. Znanca pobaram za življenje v vseh rezijanskih vaseh. Skozi okno gledam na Mužce, ki se pod vrhovi lesketajo, kot da so iz kristala.

Ko se zbudim od popoldanskega spanja, je sonce že zašlo. S počasnimi koraki jo uberem dol v Bilo: okoli mene samo tišina in belina. Sneg škripa in se lomi pod čevlji. Volčjak pri zadnji ravanski hiši se kot vselej oglasi v kratek pozdrav. Potem samo še redka črna debla sredi belega polja. Kdaj pa kdaj srečam ljudi, ki nosijo kangle na Ravanco. Nad Marjano še rahel oranžen soj, (kako ne misliti na pesem o Kaninu, ki je zaljubljen v Marjano, a ne more do nje, ker

Topolovo

mu to branijo ljubosumne gore vzdolž vse Rezije ...) barve ugašajo, sivina večera mi prija. Ko se obrnem, izstopa kraljevska gmo-ta Kanina izpred temnečega se neba. Daleč pasji lajež, biti mora ščene. Ko vkorakam na Ravanco, ni več skoraj nikogar na cesti. Ravanski zvonovi pojejo v noč, odgovor nji-varskih zvonov veže oba nevidna bregova Rezije v isto prisotnost, v isto pesem. Potem samo tišina: prisluškujem ji hlastno, ganjen, ker nas je civilizacija oropala zanjo in nas dan na dan ubija s hrupom.

Ravanca, 22. februarja 1973

Popoldne sem se odpeljal v Buio na obisk k msgr. Cracini: vsak obisk pri tem izjemnem človeku je novo doživetje. K vsakokratnemu doživetju človeka, njegove osame-losti in gorečnosti je danes pristopil nov raz-log za veselje: pokazal mi je svojo doktor-sko disertacijo: v 63. letu starosti, medtem ko vodi obsežno furlansko župnijo in deka-nijo, goreč pri izpolnjevanju vseh dolžnosti, potem ko se je vrsto let peljal v Padovo prej, potem v Rim polagat izpite, po dveh letih trdega dela v časovni stiski med opravi-li in dolžnostmi, je dokončal to disertaci-jo, o kateri govoriva in si dopisujeva ves ta

čas. Po nekaj stavkih iz uvoda, ki mi jih je prebral, sem jasno zaznal, da je vso snov, na katero je sprva mislil, obvladal in umel stvarno razvrstiti v študijo o zgodovini, o verskih navadah in o socialnih ter pastoralnih problemih nadiškega verskega občestva. Komaj čakam, da bom to edinstveno študijo lahko bral. Vsekakor se že danes veselim, da je ta veliki terski Slovenec dokončal delo, ki bo lahko preseglo po temeljitosti in pomembnosti vse, kar smo znali Slovenci doslej pisati o Benečiji.

Na večer sem se ustavil pri prijatelju v Bili: na steni visita dve citiri, pri mizi rešuje mlajši sin računsko nalogo, oče mu z rezijansko besedo razlaga, se nanj jezi. Moj obisk prinaša fantiču začasno odrešitev. Za dvema starejšima bratoma, mi razlaga oče, se bo moral tudi mali počasi učiti *bunkulât*,⁴⁾ da bo lahko spremljal očeta citiravca. Včeraj sem bil pri mojstru citiravcu v Osojah in ta mi je s ponosom pripovedoval, da vseh njegovih pet sinov citirá. Drevi sem na Ravanci pil po večerji kavo, v bar je vstopilo nekaj mladih ljudi in jih je bilo veselje poslušati, kako *romonijo po rozeanskeh*.⁵⁾ Ču-

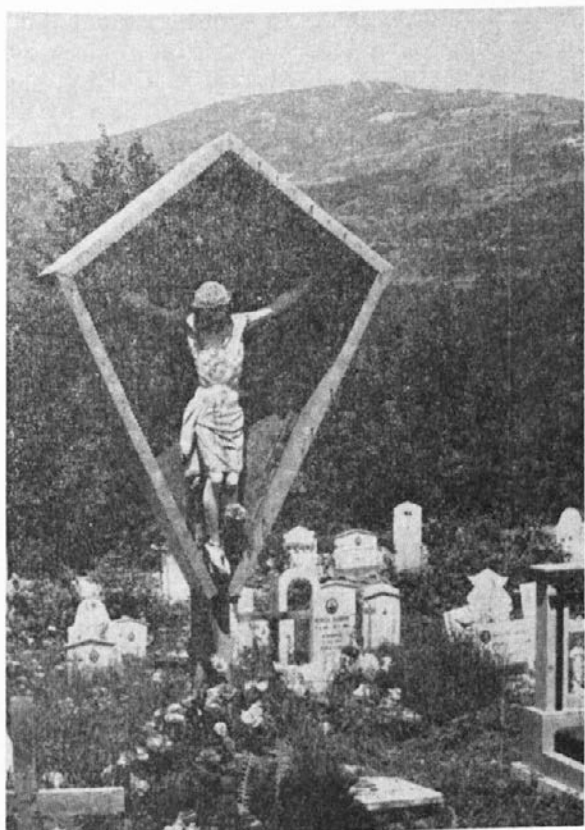
⁵⁾ govorijo po rezijansko

⁴⁾ igrati na bas

tim, kako je Rezije s svojo govorico in s svojimi navadami živa.

Ravanca, 23. februarja 1973

Doslej sem hodil po Reziji z magnetofonom, prosil in priganjal ljudi, naj mi pojejo, citirajo, pripovedujejo. Danes sem prvič doživel njih pesem, ko nastaja spontano. Z dvema bijskima prijateljema sem šel na sprehod s Solbice na Korita: vzhodni del Rezije, morenski amfiteater tik ob vznožju Sarta, Kanina, Bab, Kyle, je najlepši del doline, Korita ležijo čudovito na naravni terasi, vsega kakih dvajset hiš, v katerih prebiva danes devet ljudi. Zbrali smo se po sprehodu in malici na zasneženem travniku v edini gostilnici; kajpada je bila zaklenjena in smo morali po gospodarja. Notri ko v ledenici, vino ledeno. A kmalu sta oba Bijska in za njima še dva starejša Koritarska začela peti. Moral sem takoj odgnati hkrati profesionalno in amatersko željo, da bi imel pri sebi magnetofon, in sem se vdal spontanemu petju štirih Rezijanov, prisluhnil besedam, užival viže. Po dveh urah petja in pripovedovanja smo se poslovili in vbrali pot na Solbico: v solbaški gostilni, kamor smo se zatekli gasit žejo po poti, se je prizor ponovil z novimi sodelavci.

Trčmunsko pokopališče, v ozadju Matajur

Ali sem zato lepše in globlje užival, ker mi ni bilo skrbeti za snemanje in sem se le vdal poslušanju? Morebiti. Gotovo pa predvsem zato, ker ni petje sledilo moji prošnji in nič ni bilo narejeno. Lahko rečem, da sem prvič slišal, kako Rezija poje iz potrebe po petju; spoznal sem, kako je ta potreba še živa.

Pri dveh treh pesmih, ki jih že dobro poznam, sem se iz navdušenja pridružil: moj glas me je motil, rajši sem umolknil in poslušal. Zato nosim v sebi novo izkušstvo, zaradi katerega sem bogatejši.

Vendar je v spominu na petje na Koriutih ostal tudi kanec grenkobe: skoraj vse hiše v vasi so danes zaprte, neme. Oživele bojo lahko še poleti in sprejele nekdanje gospodarje kot letoviščarje. Devet ljudi, med njimi dva mlada, je vsakdanja priča umiranju vasi. A zadostujeta dva, samo dva Rezijana, da se bo še razlegala pesem

*Da lipa moja müjica,
zakoj si zübila zuončec?*

.

Besede videmskega nadškofa

V nedeljo 8. julija 1973 je paršu k Materi Božji na Svetih Višarjah novi videmski nadškof, beškul Alfredo Battisti. U svoji pridigi je djau, kakuo se razni narodi zbirajo oko višarske Marije. U pridigu je upletu svetega Paula, kako je povedau: »U Kristusu ni več ne Grka ne Juda. Usi smo adno.« A škof je še djau, da tudi Cerku u naših časih ne sme poznati obedne razlike, obednega sovraštva. U Cerkvi mora biti prostor ne samo za Italijane, ma tudi za Nemce an Slovence — za use judi. Usi smo adno u Kristusu. Damo škofu msgr. Battistiju prau, ko je povedau, »da bi morale imeti use narodne manjšine —slovenska an nemška u videmski škofiji — use pravice, ki jih garantira italijanska državna ustava.«

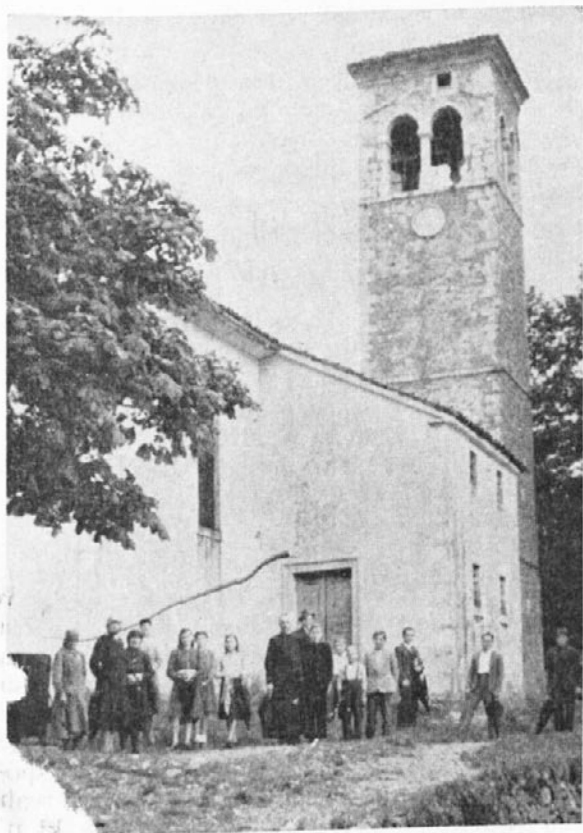
Ko smo se pejali s teleferiko an korjero domu u naše Nadiške doline, smo molili še an očenaš za škofa Battista, da bi še u naših cerkvah, tako na primer u Špetru, u Landarju an u drugih naših cerkvah ponovil to svojo pridigo na Svetih Višarjah, da bi slišali tisti, ki so gluhi zaradi prevzetnega duha u svojih srcih.

Sveto leto v Benečiji

Novi škof je djau na Višarjah, »da bo treba izpouniti u Svetem letošnjem letu use, kar je bilo sklenjeno glede narodnih manjšin u cerkvi.« Zato se troštamo mi Slovenj, da bo ta novi beškul dal pravo mesto našemu slovenskemu materinemu jeziku. Oh, Mati Božja Višarska, usliši to željo novega škofa, da bo njemu dano, kar ni bilo zadnjima dvema škofoma: Nogar u an Zaffonatu. Šele potle bo šla videmske dieceza po apostolski poti oglejskega patriarhata.

Slovenska pridiga na Stari gori leta 1861

Beneški Slovenci so vedno radi romali na Stari goro pri Čedadu. Duhovniki pa so se temeljito pripravljali na ta romanja. Ljudem so pridigali v domačem jeziku in pridige celo pisali. Več takih pridig je objavljanih po raznih župniščih, posebno pri Sv. Lenartu. Letos objavljamo prvo polovico pridige, ki jo je župnik iz Sv. Lenarta napisal in govoril dne 8. septembra 1861 na Stari gori. Objavljamo jo, ker je napisana brez popravkov, da bomo videli, kako so se

Cerkev pri Devici Mariji v Dreki

trudili, da bi v čim bolj razumljivem jeziku podajali ljudem božje resnice.

Danes, po koncilu, Stara gora nima niti slovenskega spovednika, čeprav prihajajo tja na božjo pot beneški Slovenci in tudi drugi Slovenci izza meje. Slovenske pridige Benečani pa sploh ne slišijo več v tem svetišču.

ROISTVO MARIE DEVIZE

Roistvo M. D. s' veseljam posvecuvajmo. Vidrus lepuò vesta, o kristiani, de usako lieto na tisti dan ki se je rodiu Kraj al Cesar, tist dan s' posebnim vesejuom se obhaja. Tale navada ki se snaide u' sakin krajuostvi, je liepa an dobra, sauoiki je prz častiti tistega ki sedi na krajuostvin stolu, an tuole pomaga sa sahvalit Boga, ki je sbrau sa kralja, an ga je postavu za vishati an rehierat liudi an deshelo.

Če tkaj se diela sa častit Kraje an Zesarje telega svetà tisti dan, ki se obhaja gnih roistvo, kulku vič se niema stort sa častit an hvalit Mario Devizo, ki je Mati Boshja, Kraljza Nebes, an zemljé? Tele je urshoh ki Sv. Cierku donas, ki se diela spomin Roistva Marije Devize, ù gne malitvah na hegna mai prepievat tiste besiede ki u'

sačetku san van reku: Roistvo M. D. s' ve-
sejam posvecuvaimo.

Sa deb mogli vidrus lepuò častit an hva-
lit Marjo Devizo, ki na danashgni dan se je
rodila, jest van ù kratko pokashem de gne
Roistvo je velike hvale uriedno: de je par-
neslo usemù svetù veliko veselje: de gne
Roistvo je prestrashlo Pakù. Od tuole tada
jest vam bon donas kratko gauoru, an vidrus
me skarbnuò poslushaita.

I. Spuomnitese, o andohtliuzi te Marie,
na te stare zaite ki so pretekli pred Mario
Devizo, an tu gne stari slaht naideta persho-
ne use sveté. Naideta Patriarke in Preroke,
an Kraje. Naideta de ona je veliesla od Abra-
hama, ki je biu sviest Bogù; od Isaka ki je
biu vas pokoran, od Jakoba ki je biu popu-
nama andohtliu, dobrotliu; od Kraja Davida,
ki je biu vas pahlevan stvarjen po Boshim
zarz; an od drusih svetih pershon ki skuose
gnih dobre diela so bli Bogù usheč, so se
pardobil veliko saslushegne, an so ratal
uriedni sa bit hvaljeni od usich tistih liudi,
ki potlé so se rodil. Vi snaideta de svet je
biu gne Očia Joakin, sveta je bila gne mat
Anna; an Maria je sad fruha gnih prosh-
gnah, an gnih svetih diel; in ona se nié ro-
dila po človiekovi navad; ma gne Roistvo

je use čudno, use svetuò, use Boshje opravilo, kokar gauarì Sv. Ivan Evangelist.

Nje starshi, od katerih san sada gauoru, an usì ti drus judje ki u starin an novin testamentu so shiviel pravično an svetuò, de glih skuose gnih pokornost so bli Bogù usheč, pur useglih usì so sposnal, de so bli grieshni an karvični u' gnih začetke; usi so bli parmuorjeni se dat dushni, de so bli od gnih matere ù griehu spočeti, kukar prav te spokorjeni Kraj David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* — Sa ries usj liudje so se rodil an se rodé tu Adamovin griese; ma Maria Deviza, de glih veliesla od kornine Adamove kukar midrus, pur ona se nié rodila tu griese, kukar midrus; ma skuose eno posebno gnado Boshjo ona se je rodila usà liepa, usa cista, usa sveta takuo de she tekrat ona je bla bui usheč Bohù ku sada usj Svetniki Nebeshki. — *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.*

Če tada sveti so bili starshi Marije D. kier svet je biu gne Očia an gne mat, če ona se je rodila usa sveta, an sa eno sveto skrivnost postaujena, al niema bit častitjevo gne roistvo, al niema bit use hvale uriedno- Sauojotega, midrus donas s' velikin ve-sejuom posvečujemo gne roistvo.

Tri prauce iz Čepletišč

Prof. Pavel Petričič iz Spetra je bil več let učitelj v Čepletiščah. Otroci so mu napisali pravljice in zgodbe, ki so jih slišali doma. Ker ne znajo slovenščine, so jih napisali v italijanščini. Petričič pa jih je prevedel v beneško narečje, kot so jih otroci doma slišali.

KUO SO ČEPLIESANJ ZGUBIL MATAJURSKE PLANINE

Puno liet nazaj Čeplicšanj so imiel paše gor na Matajуре. Usake lieto so uozil not gor krave na pašo. An dan nieki judjé gor z Livka (ki sada je gor za mejo u Jugoslaviji) so se diel pruoť naše vasi an nieso pustil, de se bojo vozile naše krave na pašo gor na matajurske planine, ki tenčas so ble naše.

Tako vasi so se začele tožit.

An dan so paršli gor na mest pretori dol z Vidma an Gorice za presodit, čiga je biu tist sviet.

No malo pred kaužo niešan Livčanj je šu čje u njega njivo, je pobrau no pest zemljé ta s tleh an jo je deu u njega bote. Potada je šu na kaužo.

Ku se je parkazu čje pred pretorja, so ga vprašal: Al se parsežete de ste ta na vaši zemlji?

Mož je parsegu de je stau tu na svoji zemlji. Ta-kuo Čeplicšanj so zgubil kaužo an so zgubil tudi njih

paše gor po Matajure, samuo zak tist Livčanj se je bil parsegu za resnico an lažnivo — vse hnadu.

Od tenčas je malo parjateljstva med naših dvieh vasi.

PRAUCA OD DVIEH TATOV

Ankrat ta na Tarēmune dva tata sta bla ukradla jabuke an sta šla se jih partit čje u britof.

Tan par vrateh sta jin padle dvie jabuke an tadà sta jala: Jih poberemò potadà, — an sta šla tu an pič an sta začela partiti jabuke:

— Adnò mené, adnò tebé, adnò mené, adnò tebé...

Gredé ki sta jabuke štiera, je pasù blizu britofa mežnar. On je ču tiste besiede an je šu čje h famoštru an mu je jau:

— Pujte hitro čje u britof: muorejo bit Buoh an zluodi, ki se partijò dušice!

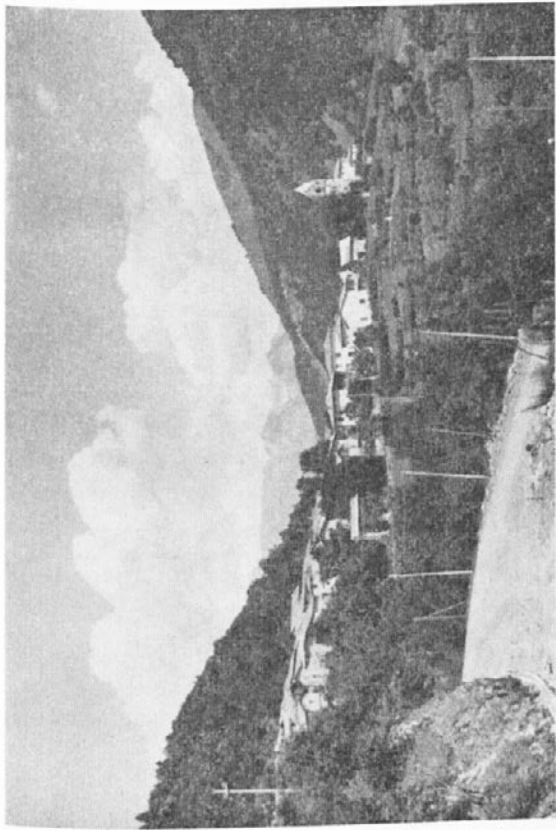
Famoštar je šu za mežnarjan an oba dva sta mučé začela poslušat blizu vrateh od britofa, an sta čula štiet:

— Adnò mené, adnò tebé, adnò mené, adnò tebé...

Kar sta finila, an tat jau te družemu:

— Sadà ki sma finila partit tele, hodima po tiste dvie, ki sta ta za vrateh.

Kar mežnar an famoštar sta čula tiste besiede, sta takuo hitro uteklà, de so jin peté tukle tu rit. Tata sta pobrala tiste dvie jabuke, ki so jin blé padle pried an sta se pobrala proč.

Cpletišče - v ozadju Krnsko pogorje

Med našimi ljudmi

DRUŠTVO »REČAN« V LJESAH

V zamejstvu in po Sloveniji je znan pevski zbor »Rečan«, ki ga vodi kaplan Rino Markič. Malokdo pa ve, da se člani zbora in drugi, ki so člani kulturnega društva, ukvarjajo tudi z ljudskimi igrami. Za božič in veliko noč prirejajo preproste pastoralke in pasijonske igre. Sami pišejo in sami igrajo. Ti mladi ljudje niso nikoli hodili v slovenske šole, zato pišejo v nadiškem narečju in s tem ustvarjajo nekaj novega za slovensko literaturo. Ljudsko igro »Naš božič« so uprizorili proti koncu leta 1970 in je bila natisnjena v beneškem narečju leta 1972 v Trstu.

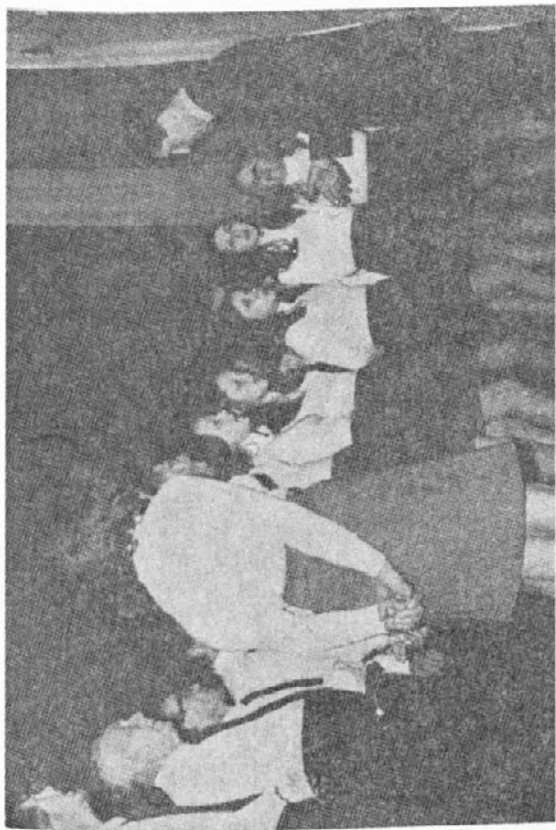
Leta 1971 pa so na veliki petek predvajali »Tarplienje Kristusovo po Luku«. Tudi to so sami sestavili v nadiškem narečju.

V Trinkovem koledarju objavljamo odlomek iz domačih predstav.

»NAŠ BOŽIČ« - XI. PRIZOR

Bépic: Use sam pregledu. Usi albergi tle blizu so pun'. So m' jal, de je pousèrode takuo. Tle 'majo senjàn, zatuo se ne more ušafat 'negà prestora za naju dva.

Marija: Prèca bo tamà. Ponòc bo še bùj mràz.

Pevski zbor »Rečan«

Bèpic: Pùjmo še kan gledat. Že ušafamo kajšnega, de se usmil' čez nas. Če na bo drogàč, puòjmo pa uo-z miesta. Tam po navad' živé družine od diélucu. Kajšni so t-u baràkah. Če ne drugòd, kajšan nas sprime pod strieho na nuoc.

Marija: Pujmò počàs', an Buog naj nam pomaga!

Bèpic: Ka' na vid Buog, de za te buoge judi nie ankòdar prestora?

Marija: Ne takuo guorit. Buog na maj človeka zapustì!

Bèpic: Na zadnjo, dok' na viden kajšnega, de nam pomaga...

Marija: Muč', Bèpic. Boš videu, de bo še buojš, ku se troštamo.

Bèpic: Poznò j' ràtalo... Al' čuješ ti, kà j' tuole?

Marija: Se mi parì, de niéki zuoné.

Bèpic: Že ki cajta niesan čuu zuonit! Prù čudno se m' zdi...

Marija: An še takolé ponòc... Oh, Buog nas previdi. Takuo smo ratál' duji, de na vemò vic še za praznike... Nacò muora bit svet' vičér. Je Božic: zatuò zuoné.

Bèpic: Ja, ries je, ma za nàs nie Božicja.

Marija: Ist na vien, kajšan bo naš Božic. Samuo tole vien: je buojš', de samì po-

tarpmò, raj' ku de stòrmo družim tarpiet. Drogàč ne pride dobrega na sviet. Kristuš je za use tarpeu: mi tud' smo jih puno provàl. Zatuo ist se troštan, de počas' usi judjé bojo živiél' kupe ku bratri med sabo.

ZDRAVKO

NAŠI DUHOVNIKI

Govoriti o naših dolinah in bregeh, ne da bi omenili naših dušnih pastirjev, bi bilo kakor pripovedovati o polarnih krajih in ne omeniti mraza.

Naši duhovniki iz prejšnjih in današnjih časov se zavedajo, da so iz ljudi izbrani in za ljudi postavljeni. Pravim pa »naši« duhovniki. Drugi, sosednega rodu, se ne zanimajo za vprašanja naše manjšine in se seveda tudi ne zanimajo, da bi ohranili, kar ni njihovega. Že v šolah niso imeli priložnosti, da bi se učili spoštovati jezik in navade so-deželanov druge narodnosti. Tudi Cerkev in škofija so večkrat na žalost poudarjali, da so najprej rimski, potem katoliški.

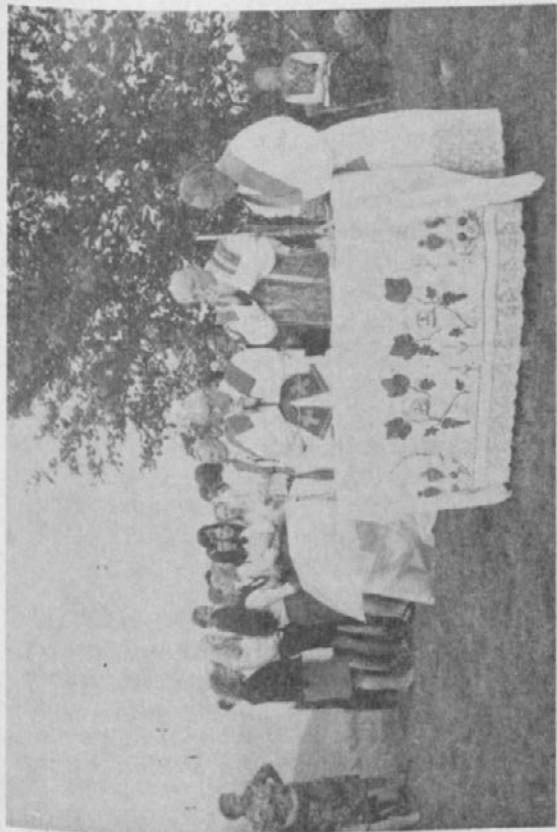
Poglejmo pa zdaj, kako so delali v božjem vinogradu naši stari dušni pastirji in po njih zgledu nekateri še danes.

Pred fašizmom so pri nas pastirovali samo domači duhovniki. Takrat ni bilo lahko opravljati dušnopastirsko službo. Večina kaplanij je bila strmo v gorah, do koder so vodile le kozje steze. Povsod sama samota in nikake ugodnosti. Duhovnik je imel za svoje plačilo poljske pridelke, ki jih je moral pobirati od hiše do hiše, skoraj beračiti. Zato pa je užival vse zaupanje od svojih ljudi.

On je bil tisti, ki jim je z nasveti pomagal pri živinoreji, pri sadjarstvu, on jih je učil pisati in brati v domačem jeziku. Duhovnike, ki so učili katekizem ali samo molili po slovensko je oblast klicala v Videm in jim je grozila s kaznimi in »konfinom«.

Preganjali so jih različni sindaki in »šegretari«. Naši duhovniki so tudi za take ljudi zastavili dobro besedo krščanske ljubezni, ko so prišli hudi časi in boji med fašisti, Nemci in partizani.

Takrat je bil čas kaosa. Dosti tistih, ki bi bili morali ostati na svojih mestih in skrbeti za red, je izginilo. Ostali so naši duhovniki, ki so morali narediti prave čudeže, da se vsaj malo popravijo razrušene ceste, vodovodi in strehe. Ljudem so morali po hišah in s prižnic vlivati zaupanje, da bodo prišli boljši časi, naj ostanejo doma in se

Somaševanje na Kamenci 1973 - Na levi zbor »Rečane«

spet oklenejo domače zemlje, kakor njihovi dedi in očetje.

Na žalost pa niso imeli in nimajo naši duhovniki razen žive besede nobenih materialnih sredstev, da bi izseljevanje ljudi iz domačih krajev ustavili.

Zdaj pa bo kmalu zmanjkalo še domačih duhovnikov, ker se je zgodilo prvikrat, odkar pomnimo, da ni nobenega domačega klerika v semenišču.

Že itak je naša beseda izginila iz mnogih naših cerkva. Kaj pa šele bo, če bo šlo tako naprej?

Zmanjkali bodo varuhi naše materne besede in naših dednih izročil ...

SVETA ZAVEST

Prijatelj, poglej globlje! Ali ne vidiš, odkod te nove sile? Življenje se drami v nižavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo moči, roke se iztegajo, iščejo ciljev. Kaj zato, če prihaja pomlad v viharju in povodnji. Iz te črne naplavine bo vzklila bujna rast!

(Cankar)

BENEŠKI FANTJE

*Beneški smo fantje, slovenskih vasi,
zapojmo veselo, naj pesem doni;
na zemlji domači srce se nam vžge,
prepevajte z nami od mraka do dne.*

(A. Birtič)

Po televiziji se oglasi ljudska popevka, mehka, blagoglasna, pa tudi otožna. Beneški fantje pojo. Kako radi jih poslušamo, skoraj še najraje od vseh drugih popevkarjev. Naše ženske so zaljubljene v te beneške godce in pevce. Saj jih takoj spoznamo po glasu, po barvitosti njih izreke, po izgovarjavi v njih narečju, po sladki benečanščini, po odmevu z juga, kakor da nam žuborijo valčki Nadiže, Alborne, Erbeča, Kozice, Rjeke, Maline, Krnahte, Tera. Tam pihljajo sapice z Matajurja in se nam režijo peklenščki dol z Mont Čanina v Rezijo k Beli vodi.

Odkod so se le vzeli ti pojoči fantje, da so nategnili harmoniko, zabrenkali na kitare? Kdo jih je sklical, v krožek povezal, da so nam zdaj priljubljeni znanci, rojaki

izpor Matajurja? Beneški rojak je bil to, Anton Birtič, rojen leta 1924 v Mečani pri Špetru v Nadiški dolini, ki ga je navdahnila beneška Muza in je leta 1952 ustanovil v Ljubljani svoj glasbeni ansambel »Beneški fantje«. Od tedaj se nam ti veselo razpoloženi pevci z južnim smehljajem oglašajo iz Trinkove pravljичne deželice z ljubkimi slovenj-beneškimi popevkami, pa še sam jim daje melodije v benečanskih vižah in v barvitih tonih po različnosti krajev. Začel je Mečanac se baviti z glasbo v Čedadu, ko je že od doma prinesel s seboj odmev fantovske pesmi na vasi, potem se je izpopolnil v Ljubljani, kjer je tudi maturiral. Leta 1966 je zbral in uredil lepo zbirko beneških pesmi, narodnih in izvirnih z naslovom »Oj, Božime«.

Anton Birtič-Mečanac jih zajema iz pristinih domačih vrelcev, sam zлага pesmice in nam zaigra okrog srca in jih v petju spremljamo.

Oj ta slovenj-beneška pesem, naj bo tako mila, bridka, boleča, je vendar še skoz vse čase zvesta glasnica, brumna pričevalka našega rodu in njegove govornice tam za Koločevatom, tam za Kaninom — »pesem od zapada«.

NAŠE KULTURNE IN EMIGRANTSKE ORGANIZACIJE

Včasih se nismo znal drugače veseliti, kot da smo plesali na barjarjih in pili. Tako je bila navada po Furlaniji in zato ni bilo drugače tudi pri nas.

Zdaj je že drugače. Imamo zbore, ki pojejo, kak duhoven ali pa kak drug naš človek drži govor in tudi gledamo kakšno humoristično komedijo in na koncu mora biti tudi bal in kozarec vina.

Kulturnih društev, klubov ali asociacij nismo imeli. Kvečjemu kako kombatentistično organizacijo ali pa sekcijo nacionalnega društva alpinov.

Naše vasi so napol prazne in ni v njih mladih ljudi, a imamo zdaj ta kulturna društva:

1. Kulturno društvo »Ivan Trinko« v Čedadu.
2. Kulturno društvo »Rečan« iz Ljes.
3. Center za politične in socialne študije »Nediža« u Špetru.
4. Center za kulturna raziskovanja na Bardu.

5. Kulturno društvo »Valli di San Leonardo« s svojim slovenskim pevskim zborom.

6. Patronat INAC v Čedadu.

Pevski zbori :

1. »Zbor tih mladih«, ki ga sestavljajo otroci iz raznih vasi okoli Hlodiča.

2. Zbor iz Topolovega.

3. Dekliški zbor iz Gornjega Marsina.

4. Mešani zbor iz Sv. Lenarta.

5. Zbor »Rečan« iz Ljes.

6. Duet s kitaro za cerkvene popevke.

Organizacije slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije

1. Zveza društev slovenskih izseljencev iz Benečije v Orbe (Švica).

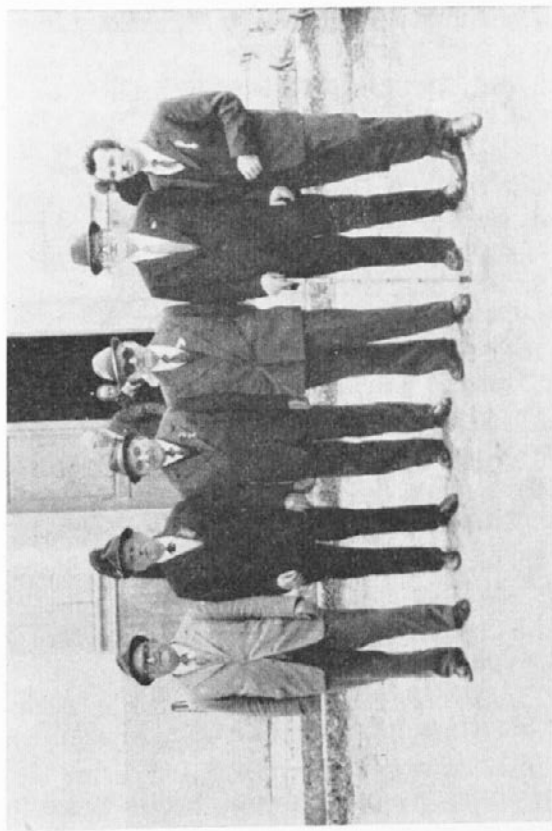
2. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije v Orbe (Švica).

3. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Winterthur (Švica).

4. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Yverdon (Švica).

5. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Neuchatel (Švica).

6. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Bienne (Švica).

Veterani iz rudnikov

7. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Zürich (Švica).

8. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Chaud de Fond (Švica).

7. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, St. Gallen (Švica).

8. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Zermatt (Švica).

9. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Geneve (Švica).

10. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Luzern (Švica).

11. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Milano (Italija)

12. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Tamines (Belgija).

13. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Subid (Beneška Slovenija).

14. Sekcija izseljencev iz Beneške Slovenije, Čenebola (Beneška Slovenija).

15. Sekcija Beneških Slovencev iz Beneške Slovenije, Mažerole (Beneška Slovenija).

16-22 še druge sekcije Zveze društev slovenskih izseljencev v drugih krajih Švice in drugih držav.

EMIGRANTI IZ BENEŠKE SLOVENIJE

Najmanj že sto let delamo beneški Slovenci v emigraciji po vseh državah Evrope in po skoraj vseh kontinentih. Zadnja leta, ko smo prisiljeni, da gremo prav vsi od doma, smo šele ustanovili veliko naše društvo slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije. Samo šest let je šlo mimo, odkar so naši slovenski Šviceri postavili na noge prvo društvo. Zdaj jih je že nad dvajset sekcij v Šviceri, Belgiji, Italiji, a nekaj v domovini v Beneški Sloveniji. Nad poldrug tavižent emigrantov je članov tega društva. Nikoli niso imeli beneški Slovenci doma tako močne organizacije. Glavni organizatorji in voditelji tega društva: Marko Petrich, Dino Del Medico, Alfredo Cigoj, Silvo Feletigh, Elio Vogrig in toliko drugih naših emigrantov, ki trdo delajo za kruh in zvečer še v društvu. Samo to mislijo in debatirajo v svojih društvih, kako bi rešili Beneško Slovenijo popolnega propada, kako bi morale oblasti poskrbeti za industrijo na tleh Beneške Slovenije, kjer bi morali dobiti vsi naši delavci delo.

Zdaj živi največ naših slovenskih ljudi iz Benečije v Taminesu, v Belgiji ali pa v Orbe

v Švicari. Tudi Trbiž v Kanalski dolini ima že več naših ljudi kot pa tri naše vasi skupaj

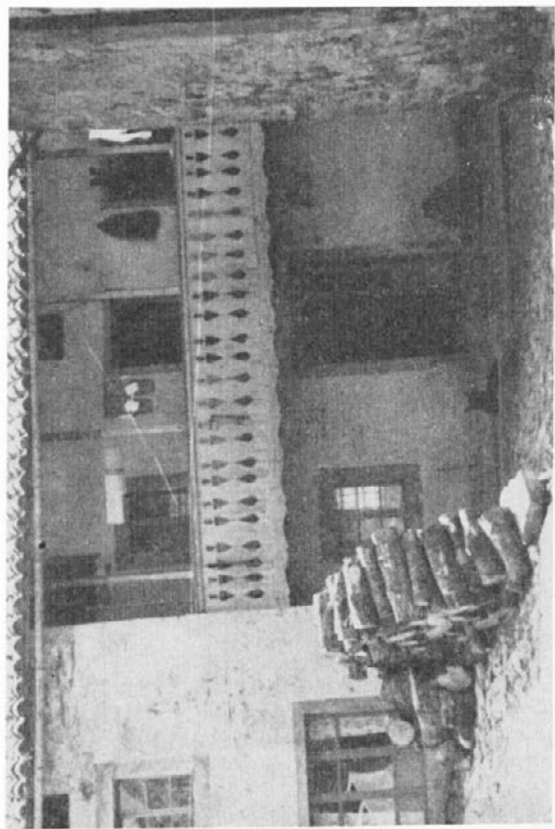
Pa ne samo, da je na primer v Taminesu okoli 600 naših družin iz vasi pod Kolovratom in Matajurjem. Tam imajo ti naši emigranti takšne župane in lokalne oblasti, da pridejo na naše emigrantske tabore, prireditve in zabave. Poslušajo ti francoski, belgijski in švicarski župani in funkcionarji, kako naši slovenski emigranti debatirajo in diskutirajo, čeprav ne razumejo našega jezika.

Tudi ne morejo verjeti ti švicarski in francoski upravni voditelji, da pri nas nobeden občinski ali provincialni funkcionar ne razume jezika domačinov in ljudi, ki so jih izvolili v razna predstavništva.

NADIŽI

*Le teci, le teci Nadiža
med brati Slovenci vselej.
Matajur te pozdravlja z višave,
le teci, le teci naprej.*

(Dorič)

Matajur - stara hiša

Po naši domačiji

DOMAČA IMENA IN VIŠINE NAŠIH VRHOV

Okuole Čjanina: Čjanin 2592 m, Sart, Velika Baba 2162 m, Mala Baba 1978 m, Veliki vrh Ostrič 1760 m, Skutnik 1720 m, Kila 1421 m, Strop (Kočjac) 1430 m, Njeskica 1454 m, sedlo Krnica 1101 m, Kučer 1463 m.

Okuole Čjampona: Čjampon 1709 m, Javovac (Brjaška gorà) 1615 m, Veliki vrh 1626 m, Mali vrh 1571 m, Postoučic 1613 m, Laner (Brješki rob) 1630 m, Ambruž 1637 m, Kvarnan 1372 m, Glavanjevica 546 m, Bernadja 863 m, Ledine 879 m, Lonca 858 m.

Okuole Ivanca: Ivanac 1168 m, Sv. Lovrenc 914 m, Nuos 691 m, Kraguojnica 912 m, Malasjena 727 m, Kalamont 420 m.

Okuole Mušca: Janez 816 m, Muzac 1872 m, Kadin 1820 m.

Okuole Matajura: Matajur (Baba) 1643 m, Glavica 1085 m, Sv. Jur 865, Kuk 1243, Skarje 976, Nagnoj (Kolovrat) 1192 m, Sljeme 865 m, Hum 917 m, Sv. Ivan 703 m, Špik 661 m, Stara gora 617 m, Planjava 655 m, Prješnjka 453 m.

Stara bajta v Trušnjah

MATAJUR

Kakor kloča svoja cibeta, tako ima Matajur zbrane okoli sebe svoje bregove. Ime Matajur najdemo zapisano šele okoli leta 1700.

Danes poreče naš Mersinac ali Matajurac tej gori: Velika Baba. Nekateri tudi brez pridevka velika.

Odkod je prišlo ime Matajur? Mnenja so različna. Nekateri mislijo, da izvira to ime iz furlanskega Mont majòr, torej velika gora.

Po drugem mnenju smo pa prišli do imena našega gorskega očaka po obratni poti, in sicer iz slovenskega imena.

V nekdanjih časih je stala na bregu nad Ruoncom cerkvica posvečena svetemu Juriju. Iz Furlanije so prav lepo videli ta breg s cerkvico sv. Jura. Imenovali so ga Mont Jur. Iz spojitve obeh imen naj bi torej prišlo ime Matajur. Vsekakor pa je bolj domače ime: Velika Baba.

Trinkov koledar

živ Trinkov spomenik

Adna želja se je monsinjorju Ivanu Trinku spunila, da je za Božič 1. 1953 že dobiu u svoje roke naš prvi koledar za leto 1954. Imenovali smo ga po njem Trinkov koledar, kir je Trinko želu, da dobijo naši delauci emigranti tak koledar, ki bo pisau o starih časih Beneške Slovenije an o pravicah, ki jih nima Benečija. Pisati smo morali o novih pastirjih po naših cerkvah, ki so izdali Kristusov nauk, ko so nam odrekli naš jezik u šolah an cerkvah an kanclijah.

Prebrau je Trinko ta naš koledar an reku: Zadovoljen sam, da je dobila Benečija usaj an slovenski krščanski koledar, da bodo tisti po črnih minierah Belgije vedeli, da še sije sonce nad Benečijo an da bodo vedle njihove žene, matere an otroci, da ni prau, kar delajo po zadnji vojski z nekdanjo Slavijo-Benečijo. Ni prau, da nimaju dela doma an da moraju zaradi emigrantskega kruha iti družine narazen. Ni prau, da nove oblasti prepovedujejo jezik slovenskeh vernikov v tistih 33 cerkvah, ki ga je pregnal iz njih fašizem. Prav bi bilo, da bi se naši delauci povarnili domov an da bi dobili industrijsko delo doma u Benečiji. Prau bi bilo, da bi te zveste Benečane Italija taku nagradila, da bi delali doma an govorili an učili svojo slovenjščino userod u svojih krajih.

Poskušali smo dvajset let se ravnati po Trinkovih naukih. Usako leto smo se spomnili u koledarju Trinkovega delovanja za nas. Hoteli smo, da bo Trinkov koledar u aržetu naših ljudi spominjal na Trinka, da bo naš koledar živ slovenski spomenik na Trinka.

Dvajset let je že, kar je umru naš veliki oče Benečije. Gotovo bi biu zadovoljen, da smo njegov duhovni testament opravljali tako, kakor je on želeu. Prau gotovo bi zdej djau, naj še dajemo u žuljave roke naših emigrantov njegov koledar, ker je koledar potreben našim ljudem, da bodo šli po pravi krščanski an slovenski poti naprej, da bo Beneška Slovenija imela use svoje otroke doma po službah an da bo Benečija enakopravna z drugimi pokrajinami an da mora biti njihov materni jezik spoštovan tako kakor je spoštovan materni jezik Italijanov.

Če bi ustau naš Trinko iz svojega trčmunškega groba, ki so ga varvali an čuvali njegovi benečanski apostoli - slovenski domači duhovniki, bi se u njegovem srcu mešala veselje an žalost. Veselje, da ni več črnega režima, ki je toliko škode prizadejau Benečiji an zapeljau toliku ljudi, da so izdali Kristusov nauk: Učite use narode. Veseu bi biu Trinko tudi zato, da sta obe državi Italija an Jugoslavija ratali prijateljici an da je imeu on prau, ko je pisau takšne bukve, da bi adn drugega spoznali. Z žalostjo bi pa romal po naših vaseh an videu slepa okna praznih hiš an pleveu an robido po njivah. Postavljau bi uprašanja, zaki so bili demokrščanski gospodarji taku slabi gospo-

darji an zakl so šli nekateri teh politikov po poti starih fašističnih škrtov an dujih mož.

Mi njegovl učenci bomo po Benečiji še leto za leto širili u Trinkovih koledarjih njegov nauk an oznanjali svetu, kakšne so pravice Benečanov tollko časa, dokler ne nastopi dan pravice tudi za Benečijo.

PRIDGA

Ankrat je biu an famošter, ki nie znu pridgat an takuo je an dan jau:

— O muoj mežnar, boš videu de donas bon takuo pridgu, de storin jokàt vsé žené. Gredé ki bon pridgu, ti boš gledu dost jih bo jokalo.

Je paršù cajt od pridge. Famošter je pridgu, pa nie blo videt de žené so se jokale. Kar pridge je bluo konac, famoštar je poprašu mežnarja:

— Dost žen se je jokalo?

— Adnà sama.

— Biež jo klicat de pride san u faruž. Reci ji, de ji dan za jest an za pit.

Ženà je paršla čje u faruž, an famošter ji je hitro dau za jest an za pit. Kar žena je vse sniedla an popila, famoštar jo je uprašu:

— Zaka ste se jokala cajtu pridge?

An ženà je odgourila:

— San se jokala, zak mi je ukrepala kozà, an van je bla zlo podobna, zak je imiela no veliko bradavico an brado ku vi...

An je šla sita damou.

Iz Trinkove zapuščine

Bogato življenje in v vse panoge človeškega udejstvovanja segajoče delovanje slovensko-beneškega očaka in vodnika Ivana Trinka je pustilo globoke sledove v dušah in srcih celotne naše slovenske skupnosti.

V njegovi ostalini se nahaja še vedno kak neznan ali le malo poznan spis, pismo ali tudi samo beležka, ki so dragocen doprinos k dobremu poznanju in razumevanju našega kulturnega, političnega in gospodarskega razvoja.

Na Trinka so se obračali za navodila in pojasnila vsi primorski javni udeleževalci že brž po prvi svetovni vojni v najhujših časih režimskega pritiska, ko sta naše ljudstvo in dežela začela rasti k novemu življenju.

Zato je potrebno, da tudi naš koledar objavi iz rokopisne ostaline dve pismi, ki sta si ju takrat izmenjala Ivan Trinko in politični organizator ter poznejši državni poslanec Virgilij Šček. Ta je 30. decembra 1920 poslal Trinku naslednje pismo (rokopis na štirih pisemskih straneh). Objavljam ga v celoti:

Prečastiti monsignor,
veleučeni gospod profesor!

V svojem imenu Vas ponovno zahvalim za bogate dokaze Vaše gostoljubnosti in v imenu sobratov, ki sem jim poročal o svoji poti v Videm Vas moram zahvaliti za vse dobrohotnosti Naši stvari v prilogo.

Pa zopet sem tu s prošnjo. Mi smo sestavili pravila za »Kmetijske in delavske zveze« (krščansko socialna demokratična načela) ter jih hočemo predložiti vladi v potrdilo

Sestavitelj me je pa nujno prosil, da Vas zaprosim za sledeče, ker v Trstu ni nikogar, ki bi znal odgovoriti na to:

»Ali pozna italijanska zakonodaja (legislazione) javnopravni značaj stanovskih organizacij (kakršno mi snujemo)? Vaši Consigli di lavoro so le centralne naprave ali pa so stanovske formacije, ki imajo zaslombo javnega prava?

Nas to zanima, da v pravilih označimo namen in sredstva za dosego namena naših kmetijskih in delavskih zvez.« Ali ne bi v ital. pravu ovirala »Kmetijska in delavska zveza«?

O tem, prečastiti monsignore, želi g. župnik Ivan Rejec, Sv. Križ Cesta pri Gorici (S. Croce presso Gorizia-Vipacco) rekomandiran in brzen odgovor. Monsignore, veliko sitnost vam delam tudi s sledečim:

Morda nam bo delala vlada pri ustanavljanju Kmetijskih zvez ovire. Podpirali bodo vlado komunistov.

Prosil bi Vas, da bi Prof. L. Sturza opozorili na to že sedaj (dovoljenje za občni zbor!), ker pač ne more biti P.P. vseeno, da komunisti zborujejo, mi pa ne. To opozorenje bi bilo dobro za kasneje. Obratno bomo mi to storili: Ko dobijo naše zadruga dovoljenje za uvoz iz Jug. v Italijo, bodo naše zadruga oddajale blago v prvi vrsti Vašim katoliškim.

Monsignore! Odgovor želi župnik Iv. Rejec na omenjeni naslov.

Iskreno zahvalo izreka preč. monsignorju

Šček Virgilij, kaplan

Opomba: Ivan Rejec, profesor v semenišču, župnik v Sv. Križu na Vipavskem je bil teoretik in ustanovitelj krščansko socialnega gibanja na Goriškem. — Luigi Sturzo ustanovitelj Partito Popolare.

Trinkovo pismo Ščeku (tri rokopisne pismenske strani):

Velečastiti in Dragi gospod!

Že sram me je, ker Vam toliko časa ne pišem. Sprvič sem hotel priti osebno v Gorico, pa nisem mogel. Potem smo imeli teden duhovnih vaj; nazadnjič, ker mi je g. Kramar zagotovil, da pojedete v Rezijo, sem se podal v Rezijo, pa tam Vas ni bilo. Zato se Vam moram vsaj pismeno odzvati. In najprej naj Vas prav lepo zahvalim za poslane knjige. Pregljeva povest (kakor sploh vse njegove) mi je jako ugajala. On je pristen pesnik duhovnik in prepričan sem, da vpli-

va zelo blagodejno na ljudi, ki ga čitajo. Tudi kot umetnik je prvovrsten, samo è un po' ammanierato, bi rekli Italijani.

Vi torej še vedno mislite na list za naše ljudi. Krva-vo ga je potreba; toda datis praesentibus circumstan-tiis, se bojim, da trenotek ni ugoden. Še najbolj bi dobro prišla kaka domača »Pratika« kakor je bila (ne vem ali še obstaja) ona stara, ki je pridno prihajala k nam iz Kranjskega in katere so se stari ljudje jako veselili.

Srčno se radujem, da Mons. Sedej ostane na svo-jem mestu. Vsaj eno nasilje brezuspešno!

Govcnilo se je res (in ne brez podlage), da bi mu nasledoval jaz. To bi bil pravi in vsestranski ab-surdum.

Sprvič sem se smejal; pozneje sem se prestrašil; pa sem napravil take korake in izjave, da ni bila več mogoča moja kandidatura. Nato je prišel mons. Liva. Za Slovence bi bila sreča, ker je jako vnet zanje in zna popolnoma slovenski. Toda so se vendar vzbudili tudi v Gorici in napravili, kar je bilo edino prav.

Nekoliko pozneje se vidimo v Gorici. Za zdaj zopet Vam lepa hvala in prisrčen pozdrav! Udani

Ivan Trinko

(manjka točen datum)

Poudariti je treba vsebinsko važnost tega pisma, pomembnega za našo kulturno zgo-dovino.

V kratkih stavkih, jasno podanih, se dotika ustanovitve lista in Pratique za beneške Slovence. V drugem delu pa svoje (Trinkove) nezaželene kandidature na goriški nadškofijski sedež, pri čemer se pokaže njegova nehlinjena ponižnost.

Kakšna je Benečija v letu 1974

Naša lijepa an civilizirana Benečija je ratala zadnja ljeta nikam diuja. Magari imamo asfaltne ceste do usake uasi, ma pakraj ceste raste rabida. Boška je nimar več. Celo groblja se zarašča. Če češ spadit zajca an stopiš u trne, se ustrašiš lipare, ki sika s jezikam nate.

Namesto krau an ùc al pa kazà rije po sirku diuje prase. U vasi je adna hiša ljepa an papravjena, pri ta druj raste namesto škur rabida skuz okna, an namest strehe je samo nebo s suncem an dežjem.

Nimamo več diujih judì, ku'kr sma ih imel 25 let u črnih srajcah an s cofami. Vidma samu stare judì. Ti na morje bit diuji, sej komaj staje na nogah. Je kje kakšna mlada maestra, ki se parpeje pet minut preden začne šuola an zgine, kadar je kanc

V Ljesi - Le malo se še trava kosi

šuoale. Komaj usaka ta druga vas ima duhoua. Azili so narvenč zaprti, kir ni atruk. Oštarije sa puhne an poslušamo pesmi pijancou bez radia.

Imamo dve sorte judi: adni sa nuč an dan damà, drugi pridejo samo spat damou. Teh je narvenč an im pravijo »pendolarji«. Se še ne dela dan, ko ustanejo an se pejejo na delo dol u Laško. U mraku al pa že u temi se urnejo an gredo spat. Nikol se dobro ne naspijo an zato zavoziju u grapu. Ti so nepriznani heroji dela naše Benečije.

Usako ljetu al pa usako drugo ljetu anbot se parpejejo u vas fini gospudje an nam obljublajo pred volitvami fabrike, akvedote, fonjature, milijone za bonifikacije an investicije. Vemo, de lažejo an im usegljih verjamemo te im dajemo vote zatu kir so od partita na governu. Potle ih ne vidmo več do drugih votacijonov. Emigranti, ku pridjo damou, se kregaju z očem an z mamu, zaki su dali svoje vote tistim, ki že 30 let obljublajo, da bomo dobili delo doma. Al ne vidite, da bo treba samo še an par votacijonov an de bo potle usa Benečija an sam velik bošk, an sam rezervat za jago? Use njive an laze bodo an sam bošk.

ZAKI NI INDUSTRIJE U BENEČIJI?

Gor u Prosnidu an u Platiščih se sprajujejo, kakuo to delajo na Unejskem, da dobi Breginj fabriku, da ima svojo fabriko Srpenica, u Bovcu pa kar tri, da so tri fabrike u Kobaridu, dve u Kanalu, adna velika u Anhovu an tako naprej do morja. A pri nas obedne u Reziji, samo dve mičkani fabrike u Špetru, a drugod userod po useh naših krajih, kjer živimo Slovenj, pa obene. Sto vasi je u Beneški Sloveniji, al naj tisti dve fabrike za 100 delaucev u Špetru zaposlijo deset taužent naših ljudi? Nimar ho-dijo zadnja leta politiki, ki se brigajo za deželo an od province u Ljubljano. Naj tam poprašajo, kako to delajo, da dobi na Unejskem u teh bregih usaka tretja vas fabriko, a pri nas z vsemi velikanskimi državnimi an privatnimi industrijskimi načrti ne morejo spraviti skupaj toliko industrije, da bi usaj polovico naših ljudi ostalo doma.

Po starem su bli u Beneški Sloveniji veliki kraji Ažla, Špeter, Škrutovo, Savodnje, Bardo, Tipana an u Reziji Ravanca. Zdaj so usi ti kraji nimar manjši, samo u Špetru se

še držijo. O majhnih vaseh u bregih si ne upamo več govoriti, ker jih kmalu ne bo več, če ne dobimo u par letih kake industrije.

USA AGRIKOLTURA

JE U PAŠI

U starih cajtih, pred dvesto leti, še pred Napoleonom, so naši stari očetje, naši nonoti pasli živino userod po Matajurju, Miji an Kolovratu an bolj dol po senožetih an tud po traunikih okoli hiš. Niso imeli velikih štal, da bi u njih raunali živino. Malo zemlje so zorali an posejali.

An zdaj z emigracijo smo se pa vrnil u stare cajte. Ni ljudi, da bi sekli, kosili travo, da bi perpravljali seno, da bi pridelovali krompir, grah, žito an druge pridelke. ERSA an agrikolturni inženirji an inšpektori preporečaju kumetom naj saj pasejo živino »a brado« okoli uasi. To je ta novi progreso, ta novi napredek. Biti pastirji, a ne več kumeti.

Žena nese seno

Zvonovi božični

Zvonovi božični
zvonite povsod,
budite iz revščine
beneški moj rod!

Beneška dežela
pouzdigni srce,
Rešitelj prihaja
iz neba za te.

V jasliah na slamci
Sin Božji leži
od ljudstva pozabljen
siroten kot ti.

Pred njim na kolenih
odkrijmo srce
povejmo nadloge
podajmo solze.

Zvonovi božični
zvonite povsod,
budite iz revščine
beneški moj rod!

Kolednikov pozdrav.

Dve desetletji sta že minili, odkar je Kolednik v prvem Trinkovem koledarju voščil vsem svojim prijateljem in rojakom v dolinah pod Matajurjem, da bi se v duhu našega očaka Ivana Trinka in z njegovo besedo srečavali v njegovem koledarju ter si za vsako naslednje leto voščili srečo in sončne dni za rodno zemljo in vse naše ljudi.

Trinkov koledar je prvi kazal svetu še nepoznane poteze na obrazu roda, ki se že več kot sto let bori za materno besedo in dedno izročilo, dokler ne bo tudi on končno svoj od trpljenja poveščani obraz dvignil k soncu pravice in svobode.

Trinkov koledar se ob dvajsetem jubileju, dragi rojaki doma in v tujini, poslavlja od vas s to željo, z upom po novih srečanjih ter s srčnimi voščili za leto

KAZALO

	Stran
Leto 1974	4
Trinko (slika)	30
Ivan Trinko (ob 20-letnici smrti)	31
Beneški duhovniki na Trinkovem grobu (slika)	33
Iz Trinkovih del	40
Dreka - Trinki (slika)	45
Pismo priznanja in hvaležnosti	52
Iz beneškega dnevnika	55
Trčmunsko pokopališče (slika)	67
Besede videmskega nadškofa	69
Slovenska pridiga na Stari gori	70
Tri prauce iz Cepletišč	75
Med našimi ljudmi	78
Naši duhovniki	81
Somaševanje na Kamenici (slika)	83
Beneški fantje	85
Naše organizacije	87
Emigranti iz Beneške Slovenije	91
Po naši domačiji	94
Živ Trinkov spomenik	97
Iz Trinkove zapuščine	100
Kakšna je Benečija v l. 1974	104
Zvonovi božični	110
Kolednikov pozdrav	111

uff. sup

S

TRINKOV koledar

inv.št:

4923